OOST POST
SOERABAIJASCHE COURANT.

№ 68 ZESDE JAARGANG. **1858**

PRIJS VAN INTEEKENING.

Per 6 maanden voor Soerabaya. . . . ƒ 7.50
„ „ „ „ Java. . . . . . „ 9.—
„ „ „ „ Buitenbezittingen. . „ 10.—
„ „ „ „ Nederland. . . . „ 13.—

De OOSTPOST verschijnt elken *Maandag* en *Donderdag*.

DONDERDAG 26 AUGUSTUS.

PRIJS DER ADVERTENTIEN.

De prijs der ADVERTENTIEN is ƒ 1.— voor elke TIEN WOORDEN: behalve het zegel.
Advertentien met groote letter betalen dubbeld.
Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

DE LEENING DER NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ.

In het op den 20sten dezer uitgegeven Extra Nummer van ons blad deelden wij onder onze telegrafische berigten het voornemen mede dat er bij de Directie der Nederlandsche Handelmaatschappij bestond tot het sluiten eener leening van *vijf millioenen guldens.*

De uit Nederland ontvangene nieuwsbladen deelen thans dit ontwerp mede, hetwelk vervat is in eenen oproepingsbrief aan de stemgeregtigde deelhebbers in die Maatschappij, van den volgenden inhoud.

AMSTERDAM 21 *Junij* 1858. — Wij hebben de eer u uit te noodigen tot de bijwoning eener algemeene vergadering van stemgeregtigde deelhebbers in onze maatschappij, welke op Woensdag 21 Julij e. k. des namiddags ten 1 ure, in het locaal *Zeemanshoop*, ter dezer stede zal gehouden worden.

Het is ons voornemen aan die vergadering het navolgend besluit tot aanneming voor te stellen:

„De algemeene vergadering van stemgeregtigde deelhebbers in de Nederlandsche handelmaatschappij.

„Gehoord de voordragt der directie.

„Gelet op artt. 14, 15 en 18, § 3 van de artikelen van overeenkomst.

„Magtigt de directie tot het sluiten eener leening, groot vijf millioen gulden, rentende 4 pct. 's jaars en aflosbaar op 30 Junij 1874 of vroeger, ter keuze van de directie."

Ter toelichting van dit voorstel zij het ons vergund uwe aandacht op het volgende te vestigen:

De eigen handel onzer maatschappij, die gedurende de laatste jaren eene zoo aanmerkelijke uitbreiding erlangde, en ook voor hare deelhebbers niet zonder vrucht bleef, kan, naar onze overtuiging, op den duur bezwaarlijk gedreven worden met de middelen, die ons thans ten dienste staan.

Nogtans aarzelen wij niet hier onze overtuiging uit te spreken, dat die handel niet alleen behoort te worden voortgezet, maar dat ook de uitbreiding daarvan op den weg onzer maatschappij ligt en van groot belang kan zijn voor Nederlandsche handel en nijverheid; terwijl dezelve ook voor de deelhebbers voordeelen zal kunnen opleveren, al worden zij ook bij elke vermeerdering van de eigen zaken der maatschappij aan meerdere handelskansen blootgesteld.

Wij hebben hierbij in de eerste plaats het oog gevestigd op onze Nederlandsche Oost-Indische bezittingen. Dat zich aldaar nog schatten bevinden, die slechts kapitaal en bekwame handen vereischen, om rijke bronnen van voordeel te worden, is van te algemeene bekendheid, dan dat wij daarbij zouden behoeven stil te staan. Trouwens nog onlangs werd door de staatscomissie betreffende Europesche kolonisatie in Nederlandsch Indië daarop met nadruk gewezen. Wij hebben ons in de laatste jaren reeds bij herhaling beijverd om de kapitalen onzer inrigting aan het toenemen der productie van Nederlandsch Indië dienstbaar te maken, en, door tot eene billijke rente gelden ter leen te verstrekken en tevens de consignatie der producten naar de Nederlandsche markt te bedingen, hebben wij getracht de belangen van de grondeigenaars en planters, die van Nederlandsche handel en scheepvaart, en die onzer deelhebbers zooveel mogelijk te vereenigen. Er blijft nogtans ruime gelegenheid om, hetzij op deze wijze, hetzij in nieuwe ondernemingen, gelden met vrucht te plaatsen, zonder dat dit eenigen nadeeligen invloed behoeft uit te oefenen op de aanwending van ons maatschappelijk kapitaal in het belang der inlandsche nijverheid, hetwelk ons steeds voor den geest blijft staan bij onze betrekkingen met Nederlandsch Indië.

In de tweede plaats meenen wij uwe aandacht te mogen bepalen bij den katoenhandel. In onze pogingen, om in Nederland weder eene markt te vestigen van dit in den laatsten tijd aldaar zoo zeer verlaten en toch zoo belangrijk stapelartikel, zijn wij aanvankelijk niet ongelukkig geslaagd. De in den aanvang geleden verliezen zijn door latere winsten ruim vergoed, en in den regel zijn de op onze veilingen bedongen prijzen in verhouding geweest tot die van de hoofdmarkt, die gelijk men weet, te Liverpool gevestigd is. Reeds voorzien zich de Nederlandsche spinnerijen bij voorkeur bij ons, en het valt niet te betwijfelen of, wanneer wij op dien weg onafgebroken voortgaan en trachten onze veilingen nog vollediger te assorteren, zij ook in toenemende mate de aandacht van het buitenland zullen tot zich trekken en tevens de oprigting van nieuwe spinnerijen hier te lande aanmoedigen.

Wij zouden nog op meerdere takken van onzen handel kunnen wijzen, waarvan het behoud en zoo mogelijk de ontwikkeling wenschelijk is, als den handel in wol, met welker aanvoer van de Kaap de Goede Hoop en Australië door ons reeds op vrij groote schaal proeven werden genomen; de betrekkingen met Ceylon, van waar in de laatste jaren reeds bij herhaling gemengde ladingen producten werden ontvangen; de aanvoeren van huiden van Zuid-Amerika, en meer andere, doch wij vertrouwen, dat het reeds aangevoerde voldoende zal zijn om aan onze deelhebbers een denkbeeld te geven van de wijze, waarop wij de fondsen, die men ons wil toevertrouwen, zouden wenschen aan te wenden.

Nog onder den levendigen indruk van de noodlottige gevolgen welke uitgebreide handelszaken kunnen na zich slepen wanneer dezelve niet door een daaraan geëvenredigd kapitaal worden ondersteund, maar tevens overtuigd dat, wanneer groote kapitalen op solide wijze in den handel worden uitgezet, daarvan op velerlei wijze voordeel kan worden getrokken, hebben wij niet geaarzeld eene poging aan te wenden, om, door aanvrage van nieuwe fondsen, onze middelen tot het drijven van eigen zaken uit te breiden.

Het sluiten van eene leening, aflosbaar tegen het einde van het tegenwoordig charter der maatschappij, of zooveel vroeger als wij dit raadzaam mogten achten, komt ons voor de geschiktste weg te zijn ter bereiking van ons oogmerk.

Wij hebben allen grond te vertrouwen, dat de belangstelling van de Nederlandsche kapitalisten in den bloei van ons vaderland en zijne koloniën genoegzaam zijn zal om onze schuldbekentenis tot een bedrag van vijf millioen gulden te plaatsen; doch het is geene onverschillige zaak, op welken voet dit geschiedt en het maakt dan ook nu reeds het onderwerp onzer ernstige overweging uit, hoe het best, casu quo, de verwezenlijking van onze plannen te verzekeren. Vooraf echter roepen wij hierop eene goedkeuring in van de algemeene vergadering van stemgeregtigde deelhebbers in onze maatschappij, en verzoeken met vertrouwen daartoe ook uwe medewerking.

De directie der Nederlandsche Handelmaatschappij,
DE MONCHY, *president.*
DE CLERCQ, *secretaris.*

Wij achten het niet onbelangrijk, om hier tevens de gevoelens weder te geven welke de verschillende Nederlandsche dagbladen, die onze Indische aangelegenheden bespreken, over dit onderwerp hebben geuit Men zal daaruit ligtelijk de gevolgtrekking maken dat het ontwerp der Directie wel met bijval ontvangen is, maar dat die bijval verre is van algemeen te zijn.

Het *Amsterdamsche Algemeene Handelsblad*, het ontwerp aan zijne lezers mededeelende, treedt daaromtrent in de volgende beschouwingen:

„Bij de ontwikkeling, welke de handel en de nijverheid sedert de jongste jaren in alle rigtingen genomen hebben, en, onder den invloed van verschillende gewigtige omstandigheden waarschijnlijk nog meer zullen nemen, is het voor den Nederlandschen handel en volksvlijt meer dan ooit tijd nieuwe uitwegen op te sporen. Sinds lang is daarop, van verscheidene zijden en vaak niet zonder vrucht gewezen, doch veel blijft er op dit gebied te doen over en daarom juichen wij elke poging, die getuigt van herlevende kracht, hoogelijk toe. Het eerst zal wel hierbij altijd voor ons in aanmerking komen de ontwikkeling van nog zoo veel wat in eigen boezem en in de overzeesche bezittingen en volksplantingen de werkzame hand verbeidt; maar ook elders valt voor de Nederlandsche bedrijvigheid veel te doen, en, terwijl wij met aandrang meenen te moeten blijven aanhouden op het tot stand brengen van spoorwegen, op landontginningen en andere nuttige groote werken, zoo behoeven wij slechts te wijzen op de verschijnselen in Noord- en Zuid-Amerika, in Australie, aan de kusten en zelfs tegenwoordig in het binnenland van Afrika, voorts in China en Japan, om te doen beseffen, welke groote toekomst de handel in die gewesten te gemoet snelt, zonder nog te gewagen van de onderneming van het Suez-kanaal, dat vroeger of later toch wel zijn beslag zal erlangen. Het is een vaderlandlievende pligt in tijds zich op de hoogte van die nieuwe phases van den wereldhandel te stellen en door opsporing van meerdere hulpbronnen, het verzekeren van belangrijke markten en het geven van een krachtigen spoorslag aan de nijverheid, zich in tijds op dit gebied toe te rusten. Het is daarom, dat wij met bijzondere belangstelling kennis hebben genomen van een ontwerp, dat door de directie der Nederlandsche Handel-Maatschappij thans wordt vooruitgezet en dat wij hopen, dat dien bijval bij den Nederlandschen handelaar, industrieel en financier zal vinden, dien het, vooral met het oog op bovengenoemde verschijnselen, onzes bedunkens allezins verdient."

Ook *de Indier* is zeer met het ontwerp ingenomen, zoo als blijkt uit hetgene zij daaromtrent tot aanprijzing zegt:

„Ook wij meenen van onze sympathie voor het ontwerp der Handel-maatschappij te moeten doen blijken. Gaat men de ontwikkeling na, die zich in de laatste jaren in handel en scheepvaart, nijverheid en landbouw heeft geopenbaard, de noodzakelijkheid om voor die bronnen der algemeene volkswelvaart gestadig nieuwe uitwegen te zoeken, springt reeds dadelijk in het oog. Zij wordt nog aangedrongen door het besef, dat die ontwikkeling nog gedurig moet toenemen. 't Is onmogelijk den blik rond zich te slaan en de werkzaamheid na te gaan, die zich overal op het handels en industrieel terrein voordoet en die toeneemt, naar mate stoomvaarten en spoorwegen elken afstand doen verdwijnen, om ons met de verst afgelegene oorden gemeenzaam te maken, zonder overtuigd te worden dat die ontwikkeling geene tijdelijke is, maar slechts middelen vraagt om zich al meer en meer uit te breiden.

Dat het bij die algemeene ontwikkeling, welke bijkans alle omstandigheden van den tegenwoordigen tijd komen voeden en aanwakkeren, van het hoogste gewigt is voor ons vaderland om in dien strijd naar vooruitgang niet achter te blijven, maar mede en zelfs voor te gaan zoo wij kunnen, behoeft gelukkig geen betoog meer. De ervaring heeft te vaak en meestal op dure wijze geleerd, hoe stilstand in dit opzigt reeds met achteruitgang moet gelijk gesteld worden, dan dat wij niet al het mogelijke zouden aanwenden om in dien voor de volksvlijt en algemeene welvaart zoo heilzamen wedstrijd naar ontwikkeling op eene eervolle wijze mede te dingen.

Talrijk en behartigingswaardig zijn de wenken en middelen daartoe reeds gegeven en aan de hand gedaan en die, waar ze met voorzigtigheid en beleid werden ten uitvoer gebragt, ook goede vruchten hebben opgeleverd. Maar wie ziet niet in, dat op dit gebied nog onnoemelijk veel te doen valt. Vooral om in het groot te werken, behooren zich vele krachten te vereenigen en de mogelijkheid daartoe wordt door het ontwerp der Handel-maatschappij aangeboden.

De bepaalde bestemming der gelden van de uit te schrijven leening wordt door hare directie niet medegedeeld, maar de toelichting van haar voorstel laat omtrent hun algemeen gebruik geen twijfel over.

Met genoegen zien wij haar in de allereerste plaats de aandacht vestigen op onze Oost-Indische bezittingen. Vóór alles toch achten wij het zaak, aan die ontwikkeling en exploitatie te denken, welke in eigen boezem kan geschieden, omdat zich daaraan

nog vele indirecte voordeelen verbinden, die men elders derft. En wat op het gebied der handelsondernemingen in onze rijke en uitgestrekte bezittingen van den Indischen archipel nog te doen staat, valt niet te zeggen, zoo groot en uitgebreid is het veld, dat aldaar ter algemeene ontwikkeling gevonden wordt. Van de buitenbezittingen zegt onder anderen de staatscommissie betreffende de Europesche kolonisatie in Nederlandsch Indië het volgende:

„Door zamenwerking van de regering en van de particulieren kunnen daar velerlei nieuwe bronnen van productie worden geopend, welke weder ruime welvaart en nationale krachtsontwikkeling zullen ten gevolge hebben.

„De staatscommissie is hiervan overtuigd, en zij meent derhalve H. M. te mogen aanraden, het stelsel aan te nemen, dat de buitenbezittingen voor particuliere ondernemingen van nijverheid in den ruimsten zin des woords, dus met inbegrip van landbouw, van bereiding van 's lands producten, van mijnontginning, boschvelling en walvischvangst, zullen worden bestemd en opengesteld.

„Niet genoeg zal het zijn dit beginsel aan te nemen, het zal ook noodig zijn het openbaar te verkondigen en daarbij de verklaring te voegen, dat de regering het wenschelijk acht dat welberadene ondernemingszucht der Nederlanders hare aadacht vestige op de verschillende voorwerpen, welke eene voordeelige exploitatie beloven; dat de regering bereid is zulke ondernemingen naar billijkheid te beschermen, of zelfs in den beginne door aanmoedigings-middelen in het leven te roepen en te ondersteunen."

Na gewezen te hebben op de ruime gelegenheid, welke er in onze koloniën bestaat voor nieuwe ondernemingen, gewaagt de directie van den katoenhandel, van den wolhandel en den handel in huiden, en gewis bieden ook zij de gelegenheid aan om in daartoe betrekkelijke ondernemingen gelden met voordeel te plaatsen.

Doch het is niet alleen als een bewijs van leven en van de zucht om ook de vaderlandsche bronnen van welvaart te doen deelen in de algemeene ontwikkeling, die allerwege wordt waargenomen; nog uit een ander oogpunt verheugen wij ons over het ontwerp, dat bij de directie der Handelmaatschappij bestaat. Wij zien haar namelijk met genoegen een weg betreden, die tot hoogst wenschelijke uitkomsten kan leiden. Uitbreiding van haren eigen handel moet, dunkt ons, het streven zijn der Handelmaatschappij Als agent der regering is zij bezitter van een monopolie, 't welke alle particuliere handel op en in de Oost in vele zaken onmogelijk maakt. Naar veler meening is dit in strijd met het algemeen belang en het lijdt dan ook geen twijfel dat, wanneer in het bestuur der koloniën een beter stelsel zal zijn aangenomen, die terstond zal ophouden. Vroeg of laat zal zij van dat monopolie afstand moeten doen. Ons gouvernement hebbe slechts de overtuiging te erlangen dat het zich, als bestuurder der koloniën, op een hooger standpunt behoort te plaatsen dan dat van koopman, industriëel of landbouwer, — en het consignatiestelsel moet vervallen. Naar mate zich nu de eigen handel der Maatschappij uitbreidt, in diezelfde mate zal het haar gemakkelijker vallen dien slag te dragen. Zonder schokken te veroorzaken zal dan het algemeen belang in zijne volle regten kunnen treden. Weet de Maatschappij haren eigen handel behoorlijk uit te breiden, zij zal de opheffing van haar monopolie met gerustheid verduren en nog het eerste handelsligchaam van ons land kunnen blijven.

Ook in dit opzigt verdient dus de poging, welke hare directie op dit oogenblik in het werk stelt, aanprijzing en toejuiching. Uit het laatste oogpunt beschouwd, gelooven wij zelfs dat zij de medewerking en ondersteuning verdient van het gouvernement, dat zich daardoor den weg gemakkelijk ziet gemaakt om eene hervorming tot stand te brengen, die nog eenigen tijd kan uitblijven, maar ten laatste toch onvermijdelijk zal worden.

Om deze verschillende redenen meenen wij het voorstel van de directie der Handelmaatschappij een gelukkig verschijnsel te mogen noemen. Wij hopen dat het den noodigen bijval zal ondervinden en de actiën der negotiatie spoedig zullen geplaatst worden. Wij gelooven zelfs dat hieraan niet valt te twijfelen. Der Maatschappij staan krachtige middelen ten dienste; de zekerheid, die in den regel door onze kapitalisten gevergd wordt, zal wel gewaarborgd zijn door het gezag, dat de Maatschappij door hare vroegere operatiën heeft weten te verkrijgen en de gunstige kansen, die de ondernemingen aanbieden, en zoo hopen wij een ontwerp te zien goedkeuren en tot stand komen, dat in meer dan een opzigt voor het algemeen belang van moederland en koloniën gunstige vruchten belooft op te leveren."

Van een geheel ander gevoelen echter is de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, en merkwaardig inderdaad zijn de bezwaren, die zij tegen het ontwerp in het midden brengt.

„De directie der Handel-Maatschappij, zegt zij, heeft de deelhebbers dier Maatschappij opgeroepen, ten einde de magtiging te erlangen, om door het sluiten eener leening van vijf millioen guldens, haar kapitaal te vergrooten, dat tot de verwezenlijking der plannen die haar bezig houden, ongenoegzaam schijnt. Die plannen zijn de ontginning der rijke bronnen in onze Oost-Indische bezittingen, waarop nog onlangs de staatscommissie, betreffende Europesche kolonisatie in Nederlandsch Indië gewezen heeft, meerdere uitbreiding van de katoenmarkt hier te lande en het ontwikkelen van meerdere takken van handel, als de handel in wol van de Kaap de Goede Hoop en Australie, de betrekkingen met Ceylon, de aanvoeren van huiden van Zuid-Amerika en andere.

Al deze ondernemingen verdienen voorzeker de levendigste belangstelling. Het is echter niet onverschillig wie ze uitvoert, en hoe ze uitgevoerd worden

Er zijn ondernemingen die, als ze eens tot stand gebragt zijn, een zekeren vasten werkkring hebben, welke van de hoofden slechts eene administratieve leiding vordert, waarvoor dikwerf veel kapitaal wordt vereischt, waaraan vaak te veel risico en te groote verantwoordelijkheid verbonden zijn, om te kunnen verwachten, dat enkele partikulieren, al zijn zij nog zoo vermogend, zich daaraan wagen. Voor zulke ondernemingen, b. v. mijn-ontginningen, aanleg van spoorwegen, telegraaflijnen, stoomboot-diensten, banken enz. zijn de naamlooze maatschappijen bij uitstek geschikt.

Minder is dit het geval met handelsondernemingen. Daarvoor is eene snelheid van opvatting, eene vastberadenheid in het besluiten en eene kracht in de uitvoering noodig, die onmogelijk bij het bestuur eener naamlooze maatschappij gevonden kunnen worden. De handelaar, steeds geprikkeld door zijn eigen belang, weet daaraan iedere omstandigheid, hoe schijnbaar gering ook, dienstbaar te maken. Naauwelijks heeft eene gebeurtenis plaats gegrepen, die op zijne handelszaken invloed kan hebben, of hij beseft er het gewigt van en handelt onmiddelijk, zoo als zijn belang het vordert. De directie van eene anonieme maatschappij moet zich altijd eerst, voor zij zich beweegt, beraden, soms ook wel deelhebbers zamenroepen, werkt daardoor traag en laat dikwerf het gunstige tijdstip verloren gaan. Zij mist dien steeds drijvenden en voortzweependen aandrang, die den partikulieren handelaar rusteloos doet opsporen, wat zijn vooruitgang kan bevorderen en die in handelszaken een onmisbaar vereischte is, om wel te slagen

Eigenlijke Handel-Maatschappijen, Maatschappijen voor in- of uitvoer en maritieme ondernemingen, de voorbeelden onzer naburen bewijzen het, zijn meest altijd mislukt en hebben op den duur aan den handel zelden voordeel verschaft.

Daarom lacht ons het voornemen der Handel-Maatschappij niet toe, om zich tot een ligchaam te constitueren, dat een groot deel van al wat hier te lande voor onderneming vatbaar is, in zich zal opnemen en daarbij zonder eenige beperking, het regt zal hebben alle mogelijke handelstakken te aanvaarden.

Als de Handel-Maatschappij zich bepaalde tot hetgeen zij in de eerste plaats noemt, namelijk het ontginnen der rijke bronnen in onze buitenbezittingen, door de staats-commissie aangewezen, dan waarlijk ware haar werkkring reeds omvangrijk genoeg. Liever zouden wij dan nog zien, dat verschillende maatschappijen, ieder voor eene bijzondere onderneming opgerigt, daarvoor ontstonden, dan dat ééne ze allen omvatte; maar bij gemis dier verschillende maatschappijen, zouden wij het kunnen goedkeuren, dat de Handel-Maatschappij die taak op zich nam. Het vestigen van suiker-fabrieken op Borneo, de walvischvangst in de Oost-Indische Zeeën, de exploitatie van hetgeen het delfstoffelijk rijk zoo ruimschoots in onze Indische bezittingen aanbiedt, dit zijn alle ondernemingen, uitermate geschikt voor naamlooze maatschappijen, en die, wij herhalen het, beter door verschillende vereenigingen, die ieder haar bijzonder doel hebben, zouden kunnen uitgevoerd worden; maar die bij gemis van den ondernemingsgeest, welke voor de oprigting van die verschillende ligchamen gevorderd wordt, een vruchtbaren werkkring voor de Handel-Maatschappij zouden kunnen opleveren.

Men bezit echter geen waarborg hoegenaamd, dat zij zich hiertoe bepalen zal. Integendeel, in hare statuten staat het handeldrijven op den voorgrond, in hare missive aan de stemgeregtigde deelhebbers wordt het, al is het dan ook in de tweede en derde plaats, genoemd en in werkelijkheid maakt het thans reeds een deel van haren werkkring uit.

Dit boezemt ons vrees in, en daarom mogen wij in het belang van den handel niet onvoorwaardelijk aanraden, om in het sluiten der door de directie voorgestelde leening toe te stemmen.

Wij gelooven gaarne, dat de tegenwoordige directie in de eerste plaats den blik heeft gevestigd op de ondernemingen in den Indischen Archipel, door de staatscommissie aangewezen. Niets waarborgt echter, dat door veranderingen in haren boezem of soms door den drang der omstandigheden, de handelsondernemingen niet op den voorgrond treden. Als dit geschiedt, nemen wij aan, dat zij zich in den beginne onthouden zal van die takken van handel, die reeds door partikulieren worden uitgeoefend en zich bepalen tot het opsporen van nieuwe handelswegen. Daarvoor zal zij echter in concurrentie met het buitenland moeten treden, endaar, zoo als wij zoo even hebben aangetoond, de anonieme maatschappij voor den handel ongeschiktis, zullen de verliezen niet uitblijven. Hetgeen de maatschappij als agent van den staat wint, zal dan in de eerste plaats moeten strekken om die verliezen te compenseren. Daarvan zal het gevolg zijn, dat de dividenden zullen verminderen en de directie, om de verwachtingen harer deelhebbers niet te zeer te leur te stellen, zich zal moeten werpen op de takken van handel, die nu reeds met vrucht door partikulieren worden gedreven.

En dit zou het noodlottigste zijn, wat onzen ontluikenden handel zoude kunnen te beurt vallen.

Een ligchaam met het enorme kapitaal, hetwelk de Maatschappij bezit, zal zich al zeer spoedig het feitelijke monopolie op de markt verschaffen en den partikulieren handel geheel ontmoedigen en nederdrukken.

Dit zijn gevaren, die niet gering te schatten zijn, en waarop men des te meer letten moet, omdat de ondervinding heeft geleerd, dat de Maatschappij zich niet altijd onthouden heeft, van met partikulieren in concurrentie te treden.

Wij mogen bij dit alles niet onopgemerkt laten, dat als het kapitaal van ƒ 5,000,000 tot uitbreiding van den handel niet onbelangrijk te achten is, het voor de ondernemingen, die in de missive in de eerste plaats genoemd worden, zeer gering schijnt.

Men behoort vooral thans uiterst voorzigtig met onzen handel te zijn.

Hij is sedert eenige jaren begonnen zich te ontwikkelen en zich los te maken van den kunstmatigen band, dien men rondom hem had geslagen. De handelscrisis die Europa en Amerika heeft geteisterd, heeft hem schuchteren gemaakt en zich eenigzins doen terugtrekken. Begint men nu weder met kunstmiddelen, dan zal hij den weg, dien hij zich zelf heeft gebaand, wederom verlaten en zich op nieuw rondom de Handel-Maatschappij scharen, om van hetgeen zij afwerpt, te leven.

De natuurlijke loop van den handel wordt dan gebroken — en wat moet het eind zijn, als de Handel-Maatschappij ophoudt te bestaan?

Met haar zou onze geheele handel, dien zij in zich opgenomen zoude hebben, verdwijnen.

En hare ontbinding is onvermijdelijk, zoodra de staat te eeniger tijd besluit, zijne producten in de kolonien te verkoopen en de consignatien dientengevolge niet meer zullen geschieden.

De voordeelen, uit het agentschap van het gouvernement voortvloeijende, zullen dan niet meer de verliezen kunnen compenseren, welke het handeldrijven oplevert; het zal ook aan de deelhebbers blijken, dat het handeldrijven der Maatschappij slechts verlies geeft en zij als handeldrijvend ligchaam onmogelijk met vrucht kan werken, en na eenigen tijd hun kapitaal te hebben zien verminderen, zullen zij tot de likwidatie moeten besluiten. De ondervinding spreekt ten dien aanzien immers luide. Zoolang de Handel-Maatschappij alleen handelsligchaam was, stonden hare actien verre beneden pari, en had men haar het agentschap van den Staat niet opgedragen, zij ware reeds lang ontbonden geweest.

Men zegge niet, als de Handel-Maatschappij ophoudt te bestaan, zullen in allen gevalle de markten voortduren, die zij in het leven heeft geroepen; want die markten zullen alleen door haar bestaan en dus ook met haar verdwijnen.

Wij voor ons gelooven dus, dat de leening, welke de directie der Handel-Maatschappij op het oog heeft, even schadelijk is voor hare deelhebbers, als voor den algemeenen handel, tenzij daarbij worde bepaald, dat zij zich beperke tot de ondernemingen in hare missive in de eerste plaats genoemd, en zij zich althans met geene andere handelsondernemingen inlate, als thans reeds door haar worden gedreven."

En welke nu is de openbare meening omtrent het ontwerp in Indie zelve? Wij gelooven als zoodanig te mogen aannemen dat, wanneer de aandacht van het grootste handelsligchaam, bij de uitbreiding van zijn kapitaal, zich bij voorkeur vestigt op de rijke bronnen, die onze kolonien zelve meer en meer ter ontwikkeling en exploitatie op het gebied van handel en nijverheid aanbieden, en zij blijft voortgaan om hare kapitalen aan te wenden in het belang eener vermeerderende productie van Nederlandsch Indie, daarbij in het oog houdende den toestand van geleidelijken overgang tot vrijen arbeid, welke volgens de beginselen in het Regeringsreglement nedergelegd, in onze kolonien moet worden voorbereid, iedere vermeerdering van haar kapitaal voor onze kolonien als eene weldaad zal mogen worden beschouwd, waardoor de particuliere handel en nijverheid eerder voordeel en aanmoediging dan tegenwerking en gevaarlijke mededinging zal ondervinden, en waardoor tevens de Nederlandsche Handelmaatschappij van lieverlede zal wor-

den teruggebragt tot het oorspronkelijke doel harer instelling.

De maatregel bereids door de regering genomen om een deel der Gouvernementsproducten op Java zelve ter markt te brengen is onzes inziens een bewijs dat men van die zijde er op bedacht is, om het consignatie stelsel van lieverlede vaarwel te zeggen en aan den handel zijnen vrijen loop te laten. Wanneer dan ook het grootste Handelsligchaam niet meer als agent der regering zal optreden, maar door hare kapitalen den particulieren handel meer en meer zal kunnen beschermen en bevorderen, dan mag gerustelijk deze poging tot uitbreiding van zijn kapitaal als een verblijdend teeken des tijds worden begroet, en den wensch worden geuit dat zijne pogingen met eenen gewenschten uitslag zullen worden bekroond, en het der Directie moge gegeven worden om hare plannen ten uitvoer te brengen op eene wijze, waardiglijk de groote belangen die zij geroepen wordt, naar luid harer oorspronkelijke statuten, voor te staan en te bevorderen.

(*Redactie.*)

OFFICIEEL GEDEELTE.

JAVASCHE COURANT,
van den 21sten *Augustus* 1858 No. 67.

Bij Koninklijk besluit van den 28sten Mei 1858 no. 53, zijn ten vervolge van Z. Ms. besluit van den 17den Februarij 1858 no. 84, houdende toekenning van eervolle belooningen, ter zake der, in Augustus en September 1857, plaats gehad hebbende krijgsverrigtingen naar Timor (Takaip en Lidak), ter zelfder zake, benoemd tot ridders der vierde klasse van de militaire Willems-Orde, de sergeant J. F. Berriotte (sedert overleden) en de korporaals J. Malthesing en A. F. Abels, de twee eerstgenoemden van het wapen der infanterie en de laatstgenoemde van het korps der sappeurs van het leger in Oost-Indie.

Civiel Departement.

ONTSLAGEN:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de resident van Timor S. G. F. Fraenkel.

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de ondermeester bij de gouvernements lagere school te Pasoeroean M. J. Honig.

BENOEMD:

Tot resident van Timor, de assistent resident en magistraat te Makasser (gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden) J. Grudelbach.

Tot sekretaris der residentie Ternate, tevens pakhuismeester en vendumeester aldaar, de sekretaris der residentie Lampongsche distrikten T. R. J. M. Huijsers.

Tot kontroleur der derde klasse bij het binnenlandsch bestuur ter Westkust van Sumatra, de ambtenaar der tweede klasse voor de dienst in Nederlandsch-Indie Th. A. L. Kroesen, thans ter beschikking van den gouverneur te dier kuste.

BIJ 'S LANDS BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

Tot opzigter der eerste klasse, de opzigter der tweede klasse A. C. F. de Burlet; met bepaling, dat hij werkzaam en gevestigd zal zijn ter hoofdplaats Makassar.

Tot opzigter der tweede klasse, de opzigter der derde klasse N. C. Fransz; met bepaling, dat hij gevestigd blijft te Japara.

BIJ DE ALGEMEENE REKENKAMER.

Tot hoofdkommies, de eerste kommies bij die kamer F. D. de Chauvigny de Blot.

Tot eersten kommies, de tweede kommies bij die kamer J. C. Fleur.

Tot tweeden kommies, de derde kommies bij die kamer H. A. F. Ondaatje.

Tot derden kommies, de buitengewone derde kommies bij die kamer C. B. D. Ohrlij.

GESTELD:

Ter beschikking van den resident der Wester-Afdeeling van Borneo, de ambtenaar op wachtgeld K. W. F. van der Eb, laatst landmeter en teekenaar ter beschikking van den direkteur der kultures.

BIJ DE SUBKOMMISSIE VAN ONDERWIJS TE REMBANG.

ONTSLAGEN:

Op zijn verzoek, eervol, als lid, J. J. de Roock, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

BENOEMD:

Tot lid J. J. Adriaans, civiel geneesheer aldaar.

GOEDGEKEURD:

Dat door den Direkteur der Kultures,

BIJ HET KADER DER LANDELIJKE INKOMSTEN EN KULTURES.

ZIJN OVERGEPLAATST:

Uit de residentie Bezoekie naar de residentie Soerabaija, de kontroleur der eerste klasse G. M. W. van der Kaa.

Uit de residentie Soerabaija naar de residentie Bezoekie, de kontroleur der derde klasse W. R. Adema.

VERLEEND:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den sekretaris der residentie Ternate, tevens pakhuismeester en vendumeester aldaar, W. F. Ploegman.

Militair-Departement.

BENOEMD:

Tot adjoint bij den generalen staf, de kapitein der infanterie J. M. Bruijn; met bepaling, dat hij bij zijn wapen zal worden gevoerd à la suite.

BEVORDERD:

BIJ DE GENEESKUNDIGE DIENST.

Tot officier van gezondheid der tweede klasse, de officier van gezondheid der derde klasse T. J. Jorritsma.

GOEDGEKEURD:

Dat door het Militair Departement,

ZIJN GEPLAATST:

BIJ DE INFANTERIE.

Bij het 14de bataillon, de eerste luitenant E. J. B. Bol, onlangs uit Nederland aangekomen.

Bij het garnizoens-bataillon in de Wester-Afdeeling van Borneo, de eerste luitenant H. W. C. A. Thieme, op zijn verzoek eervol ontslagen adjudant bij den militairen kommandant in de Wester Afdeeling van Borneo.

ZIJN OVERGEPLAATST:

BIJ DE INFANTERIE.

Bij het 1ste bataillon, de kapitein J. A. H. Pommé, van het garnizoens-bataillon op Banka.

Bij het 4de bataillon (Soerakarta), de kapitein J. S. Westerman, van het 1ste bataillon.

Bij het 9de bataillon, de eerste luitenant J. C. ten Ham, van het garnizoens-bataillon in de tweede militaire afdeeling.

Bij het 11de bataillon, de eerste luitenant E. N. E. van Oordt, van het 13de bataillon.

Bij het garnizoens bataillon in de eerste militaire afdeeling (Weltevreden), de kapitein B. H. J. Rijks, van het 12de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon in de eerste militaire afdeeling (Serang), de tweede luitenant J. A. F. van Pabst, van het 10de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon in de eerste militaire afdeeling (Anjer), de eerste luitenant F. van Genderen, van het 10de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon in de tweede militaire afdeeling (Tjilatjap), de tweede luitenant J. Hamilton of Silvertonhill, van het 9de bataillon.

Bij het garnizoens bataillon in de derde militaire afdeeling, de kapitein T. W. Schröder, van het 13de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon in de derde militaire afdeeling (Bezoekie), de eerste luitenant C. W. H. Behouden, van het 14de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon op Banka (Muntok), de kapitein W. E. Frowein, van het 4de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon in de Lampongs:
de kapiteins B. F. E. J. Klamberg en A. W. F. H. Tuckerman, beiden van het 11de bataillon,
de eerste luitenant B. K. Sanders, O. A. Koocken, F. H. F. G. Demmeni en G. A. Haentjens Dekker, de drie eerste van het 11de bataillon en de laatste van de garnizoens-kompagnie in de Lampongs,
de tweede luitenants C. J. M. de Wilde en L. C. Kornveldt, beiden van het 11de bataillon.

BIJ DE MILITAIRE ADMINISTRATIE.

Als adjunct-intendanten, de betaalmeesters der tweede klasse J. P. H. de Lassasie en S. van Haastert.

OPROEPING VAN CREDITEUREN.

In de *Javasche Couranten* van 14 en 18 Augustus 1858 no. 65 en 66 worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door den mede-executeur testamentair te Batavia, van wijlen den heer T. B. Hofland.

Door de agenten der Samarangsche boedelkamer te Tagal, van wijlen de Chinezen Komo Kemtjoe, Njo Djiseng en de Chinesche vrouw Njo Kimhian.

Door de weeskamer te Soerabaija in den failleten boedel van C. L. Charon de Saint-Germain.

VERTREK VAN DE LAND-MAIL

VAN SOERABAYA.

In de maand	September „	Vrijdag den 3den en Zondag den 19den.
„ „ „	October „	Maandag den 4den en Woensdag den 20sten.
„ „ „	November „	Woensdag den 3den en Vrijdag den 19den.
„ „ „	December „	Zaturdag den 4den en Maandag den 20sten.

Aan de gemeente wordt bekend gemaakt, dat de passage over de brug, geplaatst voor het etablissement der heeren CURTIS & DORMAAR aan de Kaliemaas, Oostzijde, voor voetgangers en rijtuigen zal gesloten zijn van *Woensdag den 24sten* tot *Zaturdag den 27sten dezer*, en dat alzoo de passage moet genomen worden langs den weg, loopende door het militaire kampement.

SOERABAYA, 23 *Augustus* 1858.
De Assistent Resident voor de Politie.
SWERVER.
(30)

VENDU-DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Vrijdag den 27sten Augustus 1858.
Voor het Locaal der Weeskamer.

Op Zaturdag den 28sten Augustus 1858.
Voor de woning van den heer Martens te Koepang:

Op Maandag den 30sten Augustus 1858.
Voor de woning van den heer W. Meijer in de stad.

UITBESTEDING

Door den Onder-Intendant der 2de klasse in de 3de Militaire Afdeeling op Java, op zijn Bureau in de *Heerenstraat.*

Dingsdag den 31sten *Augustus* 1858.

's MORGENS OM 10 UUR.

1ste Perceel Doodkisten.
2de Perceel Reiniging van Hospitaalkleeding en fournituren en vullen der laatste te Sourabaya.
3de Perceel Reinigen van Hospitaalkleeding en fournituren en vullen der laatste te Malang.

De voorwaarden der aanneming zijn opgenomen in de *Javasche Courant* van den 4den *Augustus* 1858 No. 62.

Nadere inlichtingen zijn dagelijks te bekomen ten bureele van den ondergeteekende van 's morgens 7 tot 12 uur.

De Onder-Intendant voornoemd,

(798) HK. VEMER.

VENDUTIE

Op Woensdag den 1sten *September a. s.*

BIJ

J. Y. KINGDOM.

Van TWEE WAGENS, EENE BENDIJ, TWEE PAARDEN, ENGELSCHE JAGTGEWEEREN, GLAZEN DAKPANNEN, WASKAARSEN, CACHEMIREN OMSLAGDOEKEN, HOLLOWAY'S PILLEN en ZALF, JUWEELEN en meer andere TOKOGOEDEREN. (833)

VENDUTIE VAN EEN HUIS.

Op Vrijdag den 3den September 1858.

Zal de ondergeteekende, ter plaatse alwaar het perceel gelegen is, des morgens ten tien ure, publiek verkoopen, het hem in eigendom toebehoorende en door hem bewoonde HUIS, voorzien van zes kamers en een ruim erf, gelegen in de Overvaart Straat.

Hetzelve zal van den 27sten dezer, voor gadinghebbenden te bezigtigen zijn.

(840) C. G. BURGEMEESTRE.

VENDUTIE.

Op Maandag den 6den September aanstaande, des morgens ten half negen ure, zullen door den ondergeteekende, bij wege van executie, voor zijn kantoor, gelegen in de *Zoete-Steeg* alhier, en door tusschenkomst van het vendu-kantoor te Soerabaya, publiek worden verkocht, de HANDELS GOEDEREN van den Chinees KWEE TJING, en zulks ten verzoeke van den advocaat en procureur MR. A. MANGELAAR MEERTENS, handelende voor en namens den Chinees OEN SIAU.

De Deurwaarder bij den Raad van Justitie te Soerabaya.

(846) F. MOOIJAART.

VENDUTIE.

Op Zaturdag den 25sten September 1858.

Zal te *Grissee* publiek worden verkocht, het tot den faillieten boedel van den alhier wonenden Arabier SECH OEMAR BIN OSMAN BAHASOAN, behoorende 372½/552 aandeel in het gekoperd barkschip ATIAT RACHMAN, groot 238 lasten, met TUIG en INVENTARIS, zoo als het thans op de reede van *Grissee* is liggende.

Het vorenstaande aandeel is verbonden bij den Heer B. J. VAN ECK te *Soerabaya* voor *f* 40,000.

GRISSEE, 20 *Augustus* 1858.

De Agenten der Soerabayasche bodelkamer van Grissee,

(834) D. W. VAN HUTTEN.
W. TAWARIS.

WORDT GEVRAAGD:

Eene gouvernante, om onderwijs te geven aan 6 à 7 Meisjes, in het HOLLANDSCH, FRANSCH, HANDWERKEN en PIANO.

Hierop reflecteerenden adresseren zich aan de uitgevers van dit blad onder Lett. M. (844)

Op het bal bij den Regent zijn verloren TWEE GOUDEN HAARSPELDEN met BLOEDKORAAL, benevens een DITO ARMBAND.

De vinder wordt beleefdelijk verzocht deze voorwerpen aan het bureau van dit blad terug te willen bezorgen. (835)

LOTERIJ

BIJ

G. BEHREND.

Zondag den 5den September, voormiddags te 11 *ure.* Men gelieve de loten VOOR de uitspeling te voldoen. (845)

Bij den heer J. F. VERMANDEL te *Rembang* zijn LOTEN voor de 236ste Staats-loterij te bevragen

(829) E. FUHRI & CO.

Heeren inteekenaars in de LOTERIJ VAN EEN KAMER ORGEL van den ondergeteekende, worden bij deze bekend gemaakt, dat dezelve op den 4den September aanstaande, zal worden gespeeld des morgens ten 10 ure, voor de toko van de Heeren B. J. VAN ECK & Co, aan de Kaliemaas.

SOERABAYA, 23 *Augustus* 1858. J. H. SMITH. (841)

Tegen 15 *September* aanstaande, het HUIS thans bewoond door den heer BERGMANS. Te bevragen bij

(838) J. F. POLACK.

PAS ONTVANGEN

BIJ E. FUHRI & CO.

EEN PRACHTIG FACTUUR GOUDEN, ZILVER VERGULDE en ZILVEREN FULL PATENT LEVER, ANKER, CILINDER en DAMES HOROLOGIEN uit de meest gerenommeerde fabrieken in Engeland.

GOUDEN BRELOQUES.
ZILVEREN POTLOODPENNEN, enz. (723)

OP NIEUW ONTVANGEN

ECHTE CRINOLINES met stalen veren, genaamd ROBES POMPADOUR, bij

(817) F. SCHMID.

MENAGE-BOEKEN.

Ingebonden à *f* 5.— rec. bij

(600) E. FUHRI & CO.

WORDT TE HUUR GEVRAAGD,

EEN HUIS, gelegen in of nabij de stad, de huurprijs van *f* 120 's maands niet te boven gaande.

Adres bij de uitgevers van dit blad. (847)

HAND-STEMPELPERSEN.

Waarvoor de STEMPELS in de GRAVEER-INRIGTING van de ondergeteekenden kunnen gegraveerd worden.

(832) E. FUHRI & CO.

PAS ONTVANGEN.

VERSCH HOMBURGER WATER, bij

(836) GEBR. VAN DELDEN.

GROEN GORDIJNLINNEN

VOOR VENSTERS.

(728) E. FUHRI & CO.

groot *f* 100,000.—

TEN BEHOEVE VAN DEN

SAMARANGSCHEN SCHOUWBURG

EN DE

MUZIEK-VEREENIGING ST. CECILIA.

Wordt bij deze ter kennisse van belanghebbenden gebragt, dat de trekking dezer GELD-LOTERIJ, alsnu zonder verder uitstel zal plaats vinden, op *Dingsdag den* 14den *October e. k.*, des morgens ten 9 ure, in het Lokaal van den Schouwburg.

Inmiddels zijn nog eenige Loten verkrijgbaar bij de Heeren C. VON BORNEMANN, A. F. LENS en H. C. VAN DER WAL, te *Samarang*, zoomede tot ultimo September aanstaande, ten kantore van de Heeren J. J. MIJNSSEN, Notaris te *Batavia* en D. B. HUET, Notaris te *Soerabaya.*

(819) Namens de Commissarissen belast met het beheer der Geld-Loterij voornoemd.

De Secretaris,

H. C. VAN DER WAL.

SOERAT KABAR

BAHASA MELAIJOE.

De ondergeteekenden maken het Indische publiek en vooral den handel opmerkzaam op de groote geschiktheid van dit blad tot verspreiding van ADVERTENTIEN IN DE MALEISCHE TAAL, daar hetzelve thans zoo algemeenen bijval onder Javanen, Maleijers, Chinezen en Arabieren gevonden heeft, dat het over geheel Java en den Nederlandsch-Indischen Archipel algemeen gelezen wordt.

De voorwaarden voor de plaatsing der advertentien zijn dezelfde als die voor *den Oostpost.*

(712) E. FUHRI & CO.

SOERABAYA, den 26sten Augustus 1858.

— Van eene geachte zijde ontvangen wij het navolgende verhaal.

De veelvuldige ongelukken, welke in deze gewesten den mensch door aanvallen van verscheurend gedierte veroorzaakt worden, zijn onlangs door een vermeerderd, dat aan afgrijselijkheid niet ligt zijne weerga zal vinden.

Drie javanen hadden zich om schilpadeijeren te zoeken naar het nog geheel woeste zuiderzeestrand van het regentschap Malang begeven; bekend met de hen dreigende gevaren, waren zij alle drie wel gewapend: eene voorzorg, die maar al te zeer bleek noodig te zijn. Onverhoeds werden zij, nog op lichten dag, door eenen koningstijger aangerand, doch gelukte het den moedigen mannen den aanval van het roofdier af te weren, zoodat dit zich naar de wildernis terugtrok en zij zich reeds beveiligd waanden. Doch het duurde niet lang of een hunner werd, op een onbewaakt oogenblik, weder door het monster besprongen, dat zijne tanden in de heup van zijn slagtoffer sloeg. Op het hulpgeschreeuw van dezen schoten zijne beide makkers onmiddelijk ter hulp, en gelukte het aan hunne vereenigde pogingen het ondier in weinige oogenblikken te dooden. Bij den doodstrijd schijnt den tijger, die zijne prooi niet had losgelaten, de klem te hebben bevangen. De ongelukkige javaan althans, die door hem was aangegrepen bleef in zijne vreesselijke muil vastgeklemd, zoodat aan zijne beide makkers niets anders overbleef dan — men kan zich voorstellen onder welke martelingen van den aangevallene — het hoofd van den romp des tijgers te scheiden. Doch ook dit baatte niet; het gelukte niet den muil te openen, zoodat na twee dagen de dood een einde maakte aan het lijden van den armen Javaan, die voortdurend in de reeds tot bederf overgaande kaken van het monster beklemd bleef. Kan men zich eene ergere foltering voorstellen?

BATAVIA. — Wij vernemen, dat de voor eenige dagen naar Djambi vertrokkene expeditie nog ter reede van Muntok ligt. Als reden hiervan wordt opgegeven, dat de Sulthan van Djambi twee en dertig duizend man geregelde troepen onder de wapens heeft, en dat er aan weerszijden der rivier, die de troepen moeten passeren, een versterkte benting is, die haar bestrijkt, terwijl men, naar men zegt, in de rivier kettingen heeft doen zinken. Men begreep te regt, dat het onmogelijk was, met zulk eene geringe magt tegen dit leger, met eenige hoop op goed gevolg te kunnen ageren, waarom men eene boot naar Palembang heeft gezonden, om den resident aldaar hiervan kennis te geven en hem te verzoeken, te Muntok te komen, terwijl er in den krijgsraad besloten is, hulptroepen aan te vragen.

— Van Macassar meldt men het volgende:

Een poengawa werd, toen hij naar Kandari-baai zeilde, eerst door drie kleine en naderhand nog door drie groote rooverspraauwen aangetast. Eerstgenoemde praauwen beschoten hem uit geweren, welk vuur hij beantwoordde, terwijl hij zijne stukken gereed maakte, waarop de roovers zich verwijderden.

Dezelfde poengawa verhaalde, dat hij een praauw zonder mast en tuig voor de baai ten anker heeft gezien, dat hij die door zijn volk heeft laten onderzoeken, die er niets dan eenige balken op vonden; hij veronderstelde, dat deze praauw door de roovers uitgeplunderd was.

Door de Chinezen Nio Gang Soen is te Batoe-batoe (afdeeling Topi-djawa), en door Tjoa Kei Kie te Macassar een suikermolen opgerigt. De suiker van eerstgenoemde is uitmuntend; die des tweeden is van minder kwaliteit.

(*Java Bode.*)

— Van goederhand vernemen wij, dat den 22sten dezer op de hoogte van Melatten, district Djatie, in deze residentie gelegen, op ongeveer 2 Eng. mijlen afstand van het zeestrand eene praauw tambangan door eenen hevigen windvlaag is omgeslagen.

De praauw waarop zich, behalve de Djuragan Pa Boekir, 5 opvarenden en 60 passagiers, waaronder 20 vrouwen, bevonden, als mede 2 paarden, kwam van Madura en was naar Probolingo bestemd.

Gelukkig kwam kort daarop eene nabij zijnde praauw ter hulpe, welke het gelukte 9 menschen te redden en die daarna hare reis naar Probolingo heeft vervolgd.

Verder heeft het inlandsch bestuur van Djatie vele pogingen tot redding der overige schipbreukelingen gedaan, met het gelukkig gevolg dat 44 passagiers waaronder 10 vrouwen, de gezagvoerder en 4 opvarenden behouden aan wal zijn gebragt, en mede het lijk van een jong meisje is opgevischt.

De overige 6 vrouwen, 1 kind en 2 paarden worden nog vermist.

De wedone van Djatie heeft inmiddels de noodige bevelen tot verdere opsporing der ongelukkigen gegeven.

(*Pas. N. en A. blad*)

AANKOMST VAN DE LANDMAIL.

In den avond van Maandag den 23sten dezer bragt het stoomschip *Ambon* alhier de postpaketten aan, per landmail uit Europa verzonden, loopende uit Nederland tot den 8sten Julij l. l.

Uit de met die gelegenheid ontvangen nieuwsbladen deelen wij het volgende mede:

De postpaketten, in den aanvang der maand Mei per overlandmail van Java verzonden, waren bij het vertrek der Julij-mail nog niet in Nederland ontvangen.

ROTTERDAM 6 *July.* De buitengewoone warmte, die de vorige maand heerschte, heeft al spoedig voor een gematigder temperatuur plaats gemaakt en thans is reeds sedert een paar dagen de thermometer niet boven 65 F. gestegen. Er is in de verloopen twee weken ook overvloedig regen gevallen, zoodat veel van hetgeen men op het land verloren achtte, weder geheel of gedeeltelijk teregt zal komen; dat echter de veldgewassen, onder den invloed der bovenmatige hitte en langdurige droogte, veel geleden hebben, kan niet betwijfeld worden.

— Z. M. de koning is, den 29sten Junij, van het Loo in de residentie teruggekeerd.

H. M. de koningin-moeder heeft den 1sten Julij de residentie verlaten en haar lustslot Soestdijk betrokken.

— Z. M. heeft het kommandeurskruis der orde van de Eikenkroon toegekend aan den baron Jerome von Reineck, kamerheer en adjudant van Z. H. den Hertog van Nassau, die Z. H. den prins Nicolaas van Nassau op zijne reis naar Nederland heeft vergezeld.

— Z. H. de hertog van Nassau heeft benoemd tot ridder der Adolfs orde den 1sten. luitenant jhr. J. H. F. Du-Monceau, adjudant van Z. M. den koning.

— Men verneemt, dat de keizer van Rusland, door tusschenkomst van den Nederlandschen gezant te St. Petersburg, dezer dagen een diamanten ring heeft doen toekomen aan den heer G. F. de Bruyn Kops te Batavia, ter zake van een door hem, als luitenant ter zee 1ste klasse aldaar uitgegeven statistiek van de marine van Java en Madura over de jaren 1825—1855.

— De commissie benoemd tot het afnemen der eindexamens voor O. I. ambtenaren der 1ste en 2de klasse, heeft bestaan uit de HH.: jkr. J. P. Cornets de Groot van Kraaijenburg, oud lid in den raad van Nederlandsch Indie, te 's Gravenhage, voorzitter; J. P. Delprat, generaal-majoor, lid van de tweede kamer der Staten generaal, te 's Gravenhage; mr. P. Brunsveld van Hulten, laatst procureur-generaal bij het hoog geregtshof van Nederlandsch Indie, thans met verlof, te Breda; dr. H. C. Millies, hoogleeraar te Utrecht; H. Kleyn van de Poll, laatst resident van Bezoekie, thans met verlof, te Wageningen; T. Roorda, hoorleeraar, J. Pynappel Gz. en S. Keyzer, leeraren, in de taal- en volkenkunde van Nederlandsch Indie, G. van Wieringhen Borski, leeraar in de Nederlandsche taal-, en letterkunde, D. J. Storm Buysing, hoogingenieur van den waterstaat, leeraar in de waterbouwkunde, en E. Mulder, leeraar in de scheikunde, alle aan de akademie.

Een voldoend examen hebben afgelegd als O. I. ambtenaar der 1ste klasse: de heeren mrs. H. A. Blume, W. de Gelder, P. J. J. C. van Nieuwenhove Helbach, G. J. Keiser, E. R. J. C. de Kuyper, J. H. van Lennep, H. D. Levyssohn Norman, P. C. Maas Geesteranus, J. P. Metman, A. M. Oudemans, J. J. Schneither, C. M. Smulders en J. G. M. Timmermans. Als O. I. ambtenaren der 2de klasse: de heeren S. K. van Aalst, dr. P. A. Bergsma, J. A. Focquin, W. A. de Kock van Leeuwen en J. C Reynst. Allen van de Kon. Academie te Delft.

De commissie, door den minister van binnenl. zaken benoemd tot het afnemen van het examen der civiel-ingenieurs, heeft bestaan uit de HH.: F. W. Conrad, inspecteur van 's rijks waterstaat te 's Gravenhage, voorzitter; J. A. Beijerinck, hoofdingenieur van 's rijks waterstaat te 's Gravenhage, J. G. van Gendt, hoofdingen. van 's rijks waterstaat te Haarlem; J. F. Augier, ingen. van 's rijks waterstaat te 's Gravenhage; W. N. Rose, bouwmeester der landsgebouwen te 's Gravenhage; A. C. Pierson, vroeger directeur van het fabriek-ambt te Amsterdam, te Gravenhage; R. Lobatto, hoogleeraar in de wiskunde, D. J. Storm Buysing, hoofdingenieur van den waterstaat, leeraar in de waterbouwkunde, W. L. Overduyn, hoogleeraar in de natuurkunde, J. C. ter Winkel, leeraar in de bouwkunde, L. Cohen Stuart, leeraar in de geodesie, alle aan de akademie.

Voldoend examen als civiel ingenieur hebben afgelegd de heeren: W. J. C. Blom, C. W. Eeckhout, A. P. van Haastert, M. A. van Idsinga, A. J. F. G. A. Verhijen en J. C. Wencker. Allen van de Kon. Academie te Delft.

— Van de 76 jongelieden, die dezer dagen examen hebben afgelegd, om aan de koninklijke academie te Delft te worden toegelaten, hebben 42 dit met goed gevolg gedaan.

— Een nieuw voorbeeld van Engelsche originaliteit heeft thans in onze nabijheid plaats gehad. De HH. W. T. Burgess, A C. Shatten en W. J. C. Moens, allen leden van de London Roeiclub, hebben met geen ander voertuig dan een Engelsche 2 mans wherry, (outrigger) en geene andere bemanning dan zij zelven verscheidene provincien van ons land bezocht en zijn voornemens zoo een groot gedeelte van Europa te doorkruisen. Zij roeijen met groote snelheid en trekken niet weinig de aandacht, als zij ergens aanleggen, om nachtverblijf te houden, dat zij hun vaartuig dan met groote gemakkelijkheid medenemen naar hun logement; het is, ofschoon net en doelmatig ingerigt, toch zoo klein van ligt, dat één man het kan dragen.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Een overzigt van het staatkundig nieuws der laatste dagen kan zeer kort zamengevat worden.

Sedert eenigen tijd was er te Parijs sprake over eene reorganisatie van het bestuur in Algerie en men zeide algemeen, dat prins Napoleon als onder-koning derwaarts zou vertrekken. Deze zaak is eindelijk tot stand gekomen, doch eenigzins anders dan men gezegd had. Prins Napoleon namelijk blijft als minister van Algerie en de koloniën te Parijs. Twee directeurs-generaal zullen onder zijne bevelen worden gesteld voor elk der beide groote afdeelingen van het ministerie. Bovendien zal prins Napoleon het voorzitterschap in den ministerraad bekleeden, bij afwezigheid des keizers.

Wat men over de handelingen der Parijsche conferentie hoort, bepaalt zich bij voortduring tot geruchten. Fua dpacha is ernstig ongesteld geweest, waardoor eerst jl. Zaturdag de 7de zitting heeft plaats gehad.

Het Engelsche ministerie schijnt de zwaarste stormen te boven te zijn en lord Palmerston geraakt blijkbaar eenigzins meer op den achtergrond. Het regerings-ontwerp betreffende het nieuwe bestuur van Engelsch Indie, wordt, hoewel eenigzins geamendeerd, door het parlement goedgekeurd en dit was het groote struikelblok, waarover de vrienden van lord Palmerston het ministerie hoopten te doen vallen. In de zitting van het Hoogerhuis van 1 Julij is met 143 tegen 46 stemmen besloten tot de tweede lezing van de bill van graaf Lucan, waarbij aan beide huizen van het parlement de bevoegdheid wordt gegeven, om bij het afleggen van den eed de leden te ontslaan van de woorden „op het ware geloof eens Christens," wanneer zij verklaren dat die woorden voor hun geweten geen verbindende kracht

rijks stoomboot, om de schipbreukelingen te Braunie op te eischen. Deze omstandigheid verhoogde niet weinig het aanzien, dat hij zich bij de inlanders had weten te verschaffen. Nu ook was de tijd daar, om zijn oogmerk te bereiken. Het geschut zijner vaartuiger werd met schroot geladen, deze zoo na mogelijk voor 's vorsten verblijf verhaald; gewapende manschappen volgden Brooke tot aan 's vorsten woning. Hierop koos een gedeelte der inwoners zijne zijde; de anderen hielden zich schuil en de zaken kwamen zeer vlug tot afdoening. Tot belooning voor eene hulp, die weinig beteekende, moest de Radja-Moeda van Sarawak zijn gezag aan den vreemdeling afstaan, en, zegt Brooke (D. 1 bl. 270): „kanonschoten kondigden de plegtigheid aan, de vlaggen werden uitgestoken, en op den 24sten Sept. 1841 werd ik radja en gouverneur van Sarawak, met de uitgebreidste magt."

Wij laten het ter beslissing van onpartijdige beoordeelaars, of in dezen door James Brooke als zeeroover en bij overrompeling is gehandeld, dan wel of hij als eerlijk man zich heeft gedragen. De zedelijkheid van een man, die, voor geringe hulp door hem bewezen, het gouvernement over een geheel landschap vordert, met name alles wat de beweldadigde bezat, zal wel niet hoog aan te schrijven zijn. Maar de Radja-Moeda Hassim konde zelfs het gouvernement over het landschap Sarawak niet aan den Engelschen overweldiger afstaan, daar hij zelf slechts radja moeda, dat is gouverneur of ambtenaar van den Sultan van Braunie was. Evenwel noemt zich van nu voortaan Brooke: „Heer en gebieder van den Sarawakschen staat."

De gewezen bewindvoerder was den nieuwen weldra tot last, maar het was niet gemakkelijk dezen naar Braunie te doen vertrekken. Brooke strooide uit, dat de gouverneur van Singapore (Bonham) met eene ontzagwekkende scheepsmagt, de bogt van Sarawak zou bezoeken en ook den Sultan te Braunie. Nu was het immers vriendschappelijk, dien vorst op die komst te gaan voorbereiden. Uit dankbaarheid zou de Sultan ligt te bewegen zijn, prins Hassim te doen terugkomen, en Brooke als diens opvolger te bekrachtigen. Dus ging de nieuwe Radja-Moeda zelf naar Braunie, voorzien van velerlei voorwerpen om als geschenken uit te deelen. De eerste vragen, die hem gedaan werden, waren: „Komen de Engelschen? Met welk voornemen?" Waarop als antwoord volgde: „Ongetwijfeld, doch met geene kwade bedoelingen, alhoewel zij beleedigd zijn door de behandeling den Engelsche schipbreukelingen aangedaan." (D. I bl. 357). Zoo baande zich de gelukzoeker den weg om alles te verkrijgen, wat hij wilde. Op den 1sten Aug. 1842 werd het contract bezegeld, waarbij Brooke als radja of gouverneur over het landschap van Sarawak werd benoemd, onder verband van eene uitkeering van duizend rijksdaalders 's jaars (3) aan den sultan. Verheugd roept de sluwe Engelschman in zijn dagboek uit: „Ik ben geslaagd in alles, waarvoor ik te Braunie gekomen ben." (D. I. bl. 362, 365 en 366.) Bij zijne terugkomst te Sawarak werd de benoeming van den sultan openlijk voorgelezen, en de blanke radja als zoodanig plegtig erkend.

Welk een zamenweefsel van sluwheid, list en geweldadigheid! Men verbeelde zich echter niet dat Brooke zijne daden verheimelijkte. In geenen deele. Telkens wanneer hij te Singapore kwam, hadden er feestmaaltijden plaats, waarbij door hem breed werd uitgeweid over de belangen van menschelijkheid, beschaving en christendom, over den uitgebreiden handel welke Singapore op de noordwestkust van Borneo zou kunnen drijven, en hoe zeer Groot-Britannie, aan het hoofd der beschaafde wereld staande, verpligt was te waken tegen de slavernij en den slavenhandel, welke in den Indischen archipel steeds plaats hebbende, zoo schandelijk het menschdom onteerden. Brooke's vrienden in Engeland, die bij zijn welslagen geldelijk belang hadden, lieten niet na zijn lof in de dagbladen uit te bazuinen en hem voor te stellen als een man die voor de eer en grootheid van zijn vaderland en tot het vinden van débouchés voor het Engelsche fabriekwezen zich opofferde. Hetgeen de Engelschen *to puff* noemen, was in dezen tot een stelsel gebragt, kwam in werking en slaagde in allen opzigte. Men ging zoo ver van te beweren (onder anderen in *the Globe*) *dat hij aanspraak had op de hulde en eerbied der natie*. Een en ander had ten gevolge dat Brooke tot Hr. Ms. agent op Borneo werd benoemd. Van dezen onbepaalden en rekkelijken titel maakte hij, overeenkomstig zijne inzigten, een behoorlijk gebruik.

Ten spijt van den blanken radja, wilde Prins Hassim niet vertrekken en een Britsch oorlogschip, onder bevel van sir E. Belcher, was noodig om hem en andere lastige Braunische grooten, in den aanvang van 1845 te verwijderen en naar Braunie over te voeren. Er werd tevens aan gedacht om een eiland in bezit te nemen. De keuze weifelde tusschen Balambangan en Laboan. Het laatste heeft steenkolen, zoo onmisbaar voor de stoombooten en als voor de rivier van Braunie gelegen, kan het er aan geen leeftogt ontbreken; dit waren de voornaamste argumenten.

Intusschen maakten de Engelschen zich allerwege langs de noordwestkust en in het noorden van Borneo, verdienstelijk of althans gevreesd met de zeeroovers of die stammen, welke zij als zoodanig uitkreten, te tuchtigen. Van de zijde van den Radja-Moeda van Sarawak, had zulks vooral de strekking om zijn aanzien onder de inlanders te verhoogen. Brooke wist het den sultan van Braunie smakelijk te maken, om met hem, als agent der Britsche kroon een tractaat te sluiten tot wering der slavernij. Maar even gemakkelijk als hij den sultan daartoe overhaalde, even gemakkelijk viel het hem den sultan te overtuigen, het tractaat te hebben geschonden. Geroofde en als slaven verkochte menschen waren allerwege te vinden, hetzij dan dat zij in het bezit waren der Brannische grooten, met of buiten weten van den sultan. Bovendien, viel het Brooke ligt den eersten den besten dier slaven welken hij kon opvangen, met het uitzigt op het bekomen zijner vrijheid, te doen verklaren, dat hij op Singapore of daar omstreeks te huis behoorde en derhalve Britsch onderdaan was. De vrijheid van zoodanige personen te bedingen was voor den agent van Hare Groot-Brittannische Majesteit niet genoegzaam; er moest ook door den sultan voor de schending van het tractaat, voldoening gegeven worden. De sultan moest Laboan aan Engeland afstaan. Om het goedwillig te doen, daartoe had hij Brooke reeds te wel leeren kennen. Maar het dwangmiddel was gereed. De monden van het geschut der schepen grijnsden den sultan aan, en Laboan werd afgestaan. Gedwee geworden, teekende die vorst den 27sten Mei 1847 een tractaat, waarbij hij zich onder anderen verbond: „geen dergelijken afstand van grondgebied te doen aan eenige ander natie, zonder toestemming van H. Britsche Majesteit."

(3) *In Letter from Borneo, by J. Brooke. London 1842, zegt hij: „the yearly payment of 2500 dollars*

Alle Engelschen, die daarover door de Britsche ministers gehoord werden, waren eenstemmig met Brooke van oordeel, om het eiland te behouden. Zeer gezond, uitstekend gelegen voor den handel, kon het niet missen, of langs dien weg zou Borneo een nieuw tijdvak van bloei te gemoet gaan, dewijl door den handel met Singapore landbouw en nijverheid zich zouden ontwikkelen en voor allerlei Engelsch fabricaat zou zich een nieuwe en ruime uitweg openen. Het bezit van Laboan was onschatbaar tot fnuiking van de zeerooverij. De ontwikkeling van Laboan was bovendien ontwijfelbaar door de vorderingen, welke Sarawak in beschaving had gemaakt. Daar toch was het nu geheel gedaan met het koppensnellen, waaraan de Dajakkers sedert geslachten zoo zeer gehecht waren. Van Singapore kwamen de dagbladen opgevuld met lof van den edelmoedigen Brooke. Deze haastte zich ook, na het sluiten van het tractaat met den Sultan, om zijn vaderland te bezoeken. De puff werkte. Allerwege werd hij gevierd; aan feestmalen werd hij door aanzienlijken, in volksvergaderingen ook door bisschoppen bewierookt.

Deze eerbewijzen waren hem echter niet voldoende. Hij verlangde en verkreeg meer. Hij werd benoemd tot commandeur van de Bath-orde en heette dus voortaan sir James Brooke, werd gouverneur van het eiland Laboan, met 5000 £ (ƒ 60,000) 's jaars, en als ware dit niet genoeg, ontving hij eene gelijke toelage voor zijne betrekking als consul generaal te Braunie en als commissaris bij den Radja van Sarawak.

Met eerbewijzen en ruime inkomsten, meer dan hij immer had kunnen verwachten, overladen, vertrok Brooke in den aanvang van 1848 weder naar Indie. Na zijn vertrek werd het wereldkundig hoe hij een man was vol loosheid en zonder de minste opregtheid, zelfs jegens zijne landgenooten. Hij, die gezwetst had, dat Laboan en Sarawak vrijhavens zouden wezen, waar alle uit- en invoer vrij zoude zijn, hij had het gouvernement aangeraden tot te sneller ontwikkeling van den handel op dat eiland dien te beperken tot eene *Eastern-Archipelago-Company*.

Ofschoon het octrooi voor een tijd van 21 jaren reeds gegeven was onder dagteekening van 17 Julij 1847 en wel aan de vrienden en oorspronkelijke begunstigers van Brooke, werd het eerst door hem acht maanden later bekend. Het hield bepalingen in zoo gunstig, als wij ons niet herinneren dat tot daartoe aan eene handels-maatschappij waren verleend geworden. Doch konde men zich over zoodanige dubbelzinnigheid wel verwonderen, wanneer men bedenkt dat hij, nauwelijks Radja van Sarawak, onder de algemeene bepalingen voor dat gouvernement vaststelde, dat de handel vrij zoude wezen, behalve in spiesglas, welke hij zich zelven voorbehield, terwijl op dat oogenblik, spiesglas het eenige product was dat er werd gevonden. De octrooijering van de Eastern-archipelago-company opende in Engeland en even zoo te Singapore aan velen de oogen, en voor het eerst begonnen zich ontevreden stemmen tegen den avanturier Brooke te verheffen.

Sir James Brooke vaardigde aanvankelijk zijne bevelen en proclamatien van Singapore uit. Zijn onder- of luit.-gouverneur, zijne intendanten, surveyers, enz., zond hij vooraf naar Laboan, om de moerassen op te droogen of af te leiden, den grond te ontginnen, huizen te bouwen. enz. Dit ging niet zoo gemakkelijk als men verwacht had, dewijl in weerwil van de aanlokkelijke aanbiedingen, weinig inlanders van Braunie overkwamen, en op officiele aanvragen van wege Brooke, de Sultan zich op allerlei wijze verontschuldigde. Onderhands verbood de Sultan aan de Maleijers en Dayakkers om zich als werklieden, op Laboan te laten aannemen. In het gebrek van werkvolk zocht men voorts van Singapore te voorzien; doch ook hierin slaagde men bezwaarlijk, dewijl steeds de meesten verliepen voor dat de schepen, welke hen zouden overvoeren, onder zeil gingen, bewerende door geweld of list te zijn aan boord gekomen. Ofschoon Laboan met 1o Augustus 1848 voor kolonisatie werd geopend, vertrok in September de gouverneur naar zijne plaats van bestemming. Hij werd van Braunie zoo slecht van leeftogt voorzien, dat nog voor het einde van 1848 er vele zieken waren onder de ambtenaren, het garnizoen, en de manschappen van het jagt. Zelfs Brooke leed aan koortsen. Van Singapore moest hij zich van rijst en andere levensmiddelen doen voorzien. In 1849 ging het wat beter, dewijl er eenige Chinezen en Maleijers waren gekomen, zoodat men met het droogmaken der moerassen kon voortgaan en steenkolen, eigenlijk bruinkool, kon worden uitgegraven. Brooke om zijne grootheid te toonen, bezocht met Britsche oorlogschepen de Noordwest en Noordkust van Borneo, ook de Sooloo-eilanden, bijna overal op zijn bevel dood en verderf verspreidende. Deze handelwijze werd hem in Engeland niet algemeen met dank afgenomen, dewijl velen meenden, dat men vóór Brooke niet van zeerooverij door de Dayakkers had hooren gewagen, en dat hetgeen de gouverneur van Laboan alzoo bestempelde, slechts onderlinge oorlogen betrof; zelfs zij, die hem gunstig beoordeelden, noemden het eene „huiveringwekkende verantwoordelijkheid," welke hij op zich laadde.

De klagten over hem en zijne gedragingen steeds luider wordende, kwam Sir James Brooke in 1852 in Engeland. Zijne vrienden gaven hem een groot gastmaal, waar veel *speeches* tot zijn lof werden gehouden. Doch het mogt niet helpen. Door de voorspiegeling van groote handelsvoordeelen had hij zijne landgenooten misleid, en ook het Britsche gouvernement achtte zich door hem bedrogen. Niet lang was hij in zijne geenszins bloeijende kolonie terug of hij werd als gouverneur van Laboan, enz., ontslagen. Hem schoot dus niets over, dan als radja moeda naar Sarawak terug te keeren.

Het is bekend hoe hij in Februarij 1857 bij een nachtelijken overval door de Chinezen, ter naauwernood hunne handen ontkomen is. Zij plunderden en vernielden alles, zoodat men meent, dat Brooke er meer dan honderd duizend gulden bij heeft verloren. Daarop is hij naar Engeland vertrokken, waarschijnlijk om niet weder naar het tooneel zijner vorige grootheid terug te keeren. — Om er nog zoo veel mogelijk voordeel van te trekken, wil hij het gouvernement van Sawarak — het bezit heeft hij zelf niet — aan Groot-Brittannie verkoopen. Zal het Britsche gouvernement zoodanigen koop durven sluiten en Sawarak als eigendom durven aanvaarden?

HANDELS-BERIGTEN.

ROTTERDAM, 6 *Julij*.

De afgeloopen 14 dagen toonden tot ons leedwezen op nieuw dat de handels-atmospheer nog niet geheel en al is gezuiverd door het onweder, hetwelk wij zoo gelukkig hebben doorgestaan. In Engeland kwamen weder eenige zeer belangrijke faillieten voor en in Frankrijk vallen nu bijna dagelijks slagtoffers der overdreven speculatiën in fondsen, ens; terwijl de laatste mail van Rio Janeiro het berigt bragt dat aldaar eenige aanzienlijke huizen genoodzaakt waren hunne betalingen te staken, waaronder een bankiers huis, hetwelk waarschijnlijk nog anderen in verlegenheid zou brengen. Het is te hopen dat zulks maar niet op nieuw op Europa terugwerkt, zoo als men te Londen schijnt te vreezen. Overigens vertoonen zich op de buitenlandsche hoofdmarkten even als hier teekenen van beterschap voor sommige artikelen en in het algemeen een iets levendiger aanzien des handels. Voornamelijk droeg hiertoe bij de willige stemming voor granen, welke in de vorige week ten gevolge van het aanhoudend gebrek aan regen, eene belangrijke rol speelden en ras circa 10 % stegen; terwijl het daarmede in naauw verband staande artikel *Ryst* aanleiding gaf tot vrij groote afdoeningen en dan ook werkbaar in waarde vooruitging. Sedert een paar dagen evenwel is er vrij wat regen gevallen en daardoor de kooplust reeds zeer verkoeld; zoodat heden de markt ten slotte zeer stil is. Te oordeelen naar de vrij groote verzendingen van dit artikel Rijn-opwaarts, moet er wel iets meer behoefte bestaan en mag er, wat sommige streken betreft, ook wel reden geweest of nog zijn om vrees te koesteren voor het te veld staande gewas, doch in ieder geval was de rijzing overdreven, te meer daar de berigten omtrent de Graan-gewassen in N.-Amerika en Frankrijk allergunstigst zijn.

AMSTERDAM, 6 *Julij*.

Koffij. De stemming blijft zeer vast en het vertrouwen in dit artikel schijnt meer en meer te herstellen; de omzettingen waren echter niet belangrijk door de vasthoudenheid der verkoopers, welke nog verminderd is sedert het bekend worden van de belangrijke hoeveelheid, welke door de N. H. M. in de vorige maand is afgeleverd, zoodat men thans goed ord. *Java* moeijelijk meer tot 31½ c. kan koopen. Van Padang zijn per *Alcyone* 9213 balen en van Batavia per *Agnetha* 6898 bn. voor particulieren gearriveerd.

Ruwe **Suiker**. Hoezeer weder zoowel in opgeslagen als zeilende partijen eenige verkoopen hebben plaats gehad, blijft de markt in eene gedrukte stemming, en willen de meeste koopers den afloop afwachten der veiling N. H. M. op 20 dezer.

Verkocht werden

343 kr.	*Java*	no. 8 slap	} opgeslagen dooréén no 13½,	ƒ 36
753 „	„	„ 15 à 16 fraai		
587 „	„		} factuur no. 14½, zeilende per *President Ram*,	ƒ 35½
500 „	„			
666 „	„	no. 17 stoom,	opgeslagen ex *Gen. de Steurs*,	„ 41½
256 kan	„	„ 6 à 10,	„ „ „ „ „	„ 33

terwijl van *Surinaamsch* tot soutinerende prijzen, circa 250 vn. verkocht worden.

Thee. De betere stemming, waarvan wij in onze vorige melding maakten, duurde niet lang, zijnde de markt in navolging der Engelsche markt thans weder zeer flaauw. Ordin. soorten zwarte Thee met kleinen handel voor consumtie.

Rijst. Gegrond op de vrees voor nadeel aan de veldgewassen bij voortdurende droogte, vond dit artikel meer en meer vrang, zoowel van binnen- als buiten'slands en kwamen in de vorige week tot stijgende prijzen nog de volgende afdoeningen tot stand, als:

2419 bn. *Java* per *Palembang* tot ƒ 6⅝.
1191 „ „ „ *Fleda* „ „ 7¼.

Sedert een paar dagen heeft het echter weder geregend en is daardoor de stemming reeds veel koeler.

Specerijen. Voortdurend met weinig handel en nominaal op vorige prijzen.

Tabak. De in onze vorige vermelde 926 pakken *Blitar* werden tot lagen prijs, waarschijnlijk voor uitvoer gekocht; terwijl de 407 pakken *Malang* PT/J zoo het schijnt op speculatie zijn genomen. Van dergelijke soort zijn nog 2386 p. tegen 7 Julij in veiling aangeslagen, terwijl weder 1564 p. *Blitar* zijn aangevoerd; de kwal. dezer Tabakken is bijzonder gering en hoofdzakelijk voor kerverij bruikbaar; voor goede deksoorten toonde zich eenige meerdere vraag. In *Manilla* ging niets van aanbelang om, en worden den 7den dezer 150 p *Cagoijan*, benevens ca. 1300 mille SIGAREN geveild.

Katoen is in navolging der buitenlandsche markten vrij willig en tot iets hoogere prijzen werden ca. 500 bn. *Oost-Ind.* verhandeld. De volgende veiling der N. H. M. zal alhier plaats hebben op den 5den Aug. en bestaan uit 2758 bn. *Noord-Amerik.* en 4661 bn. *Oost-Ind.*

Huiden. In *West-* en *Oost-Ind.* soorten blijft de stemming vrij voldoende, ofschoon door gebrek aan disponibelen voorraad de omzetting zeer beperkt blijven.

In publieke veiling werden 1098 stuks ligt B S *Runder*-huiden en 440 stuks d°. *Buffel*-huiden zeer coulant verkocht, als volgt:

Pantij van 797 stuks *Soerabaija Runder*-huiden verkocht s Kav

hebben. Lord Derby zeide bij die gelegenheid dat zijne zienswijze ten opzigte van deze kwestie in geenen deele was veranderd, doch tevens van oordeel te zijn, dat het voorstel van graaf Lucan de eenig mogelijke oplossing van deze reeds sedert tien jaren bestaande moeijelijkheid inhield. De onaangenaamheden met Amerika kunnen als vereffend beschouwd worden.

Uit Napels schrijft men, dat de uitbarstingen van den Vesuvius, die zulk een dreigend aanzien hadden, opgehouden hebben.

Eene telegrafische dépêche uit Madrid deelt de tijding mede, dat een nieuw ministerie in Spanje gevormd is, onder het presidentschap van den maarschalk O' Donnell. Die tijding is in zoo verre onverwacht, vermits men niets vernomen had van eene ministerieele crisis. Intusschen was reeds voor eenige dagen medegedeeld, dat twee leden van het kabinet, de heeren Isturitz en Posada Herrera, ministers van buitenlandsche zaken en van openbare werken, aan de koningin een programma zouden aanbieden, om de noodzakelijkheid aan te toonen van eene meer constitutioneele rigting, in de leiding van 's lands aangelegenheden, eene rigting, waaraan de meerderheid van het kabinet vijandig was. Ofschoon nu de heer Isturitz niet onder de nieuwe ministers voorkomt, heeft men echter grond om te denken, dat deze aangelegenheid tot de verandering van ministerie geleid heeft, te meer, daar ook de heer Posade Herrera in het nieuwe kabinet als minister van binnenlandsche zaken voorkomt.

In de zitting der kamer van afgevaardigden te Lissabon van 21 Junij, heeft een der leden, de heer Pinto Coello verklaard, dat hij den gevorderden eed als lid der kamer wel wilde afleggen, doch alleen onder de reserves door hem in de vorige zitting kenbaar gemaakt, namelijk, dat hij volgens de inspraak van zijn geweten, aan de zaak van dom Miguel en de absolute monarchie gehecht bleef. Deze verklaring baarde een geweldig opzien en gaf aanleiding dat een der leden eischte de verwijdering van al zulke leden, die weigerden den eed zonder eenige reserve af te leggen. Daar de meerderheid zich met deze zienswijze vereenigde, verzocht de president den heer Coello alsmede nog een ander afgevaardigde, die eene dergelijke verklaring had afgelegd, de zaal te verlaten. Beiden weigerden aan die uitnoodiging te voldoen, met de bijvoeging, dat zij slechts voor geweld zouden wijken. Om alle moeijelijkheden voor te komen, hief de president de zitting op. Er werd eene commissie benoemd om deze zaak te onderzoeken. De Miguellistische afgevaardigden hebben daarop den president schriftelijk verzocht te mogen weten, of hij van geweld gebruik zou maken, zoo zij zich op hun post begaven. De president had daarop voorloopig niet geantwoord.

Door den Sardinischen Senaat is met groote meerderheid het ontwerp van wet aangenomen, waarbij de regering gemagtigd wordt tot het sluiten eener leening van 40 millioen. — In den middag van den 22sten Junij liep eindelijk de zooveel gerucht gemaakt hebbende stoomboot *Cagliari* de haven van Genua binnen en stapten de kapitein en de equipage aan wal. Daags daarna gaf de Engelsche consul, de heer Barber, het schip aan de Sardinische autoriteit over. De *Cagliari* had de haven van Genua den 25sten Junij des vorigen jaars verlaten, zoo dat de afwezigheid van deze boot nagenoeg een jaar geduurd heeft.

Te Napels word vrij algemeen verzekerd, dat het gouvernement voornemens was, om, wanneer Sardinie aandrong op schadevergoeding voor de eigenaren of de bemanning van het genoemde vaartuig, die vordering niet in overweging te nemen, en, indien er op de door Engeland voor zijne onderdanen (de machinisten Park en Wat) verworven schadeloosstelling werd gewezen, eenvoudig te antwoorden, dat deze niet regtmatig verkregen, maar door overmagt afgedwongen was.

Men weet echter dat de graaf de Cavour besloten heeft om de kwestie der *Cagliari* te laten rusten en geene schadevergoeding van het Napelsche kabinet te vragen. Dit besluit was genomen tengevolge van de raadgevingen der westersche mogendheden.

Uit Oostenrijk is weinig nieuws. De regering zorgt voor eene strenge handhaving van de orde en men ontwaart nergens eenig overblijfsel van de staatkundige onlusten van 1848, behalve in het Lombardijsch Venetiaansch koningrijk, waar de haat tegen Oostenrijk zorgvuldig gekweekt wordt tot den dag, waarop hij zich lucht zal kunnen maken. — Ook uit Pruissen valt weinig te melden. De koning is naar Tegernsee vertrokken en heeft het regeringsbeleid weder tot October aan den prins van Pruissen opgedragen. — Uit Hannover wordt gemeld, dat de eerste kamer het voorstel heeft aangenomen tot den aanleg van een tuighuis en de oprigting van kazernen. Bij die aanneming verklaarden sommige leden echter, dat zij zich gedrongen gevoelden, hunne afkeuring te doen blijken over de handelwijze der regering. die ten aanzien van dit punt zich slechts scheen beijverd te hebben, om langs een omweg haar doel te bereiken, doot eerst kleinere sommen aan te vragen, en nu de werkzaamheden voorloopig zijn aangevangen, eerst met haar oorspronkelijk veel uitgebreider plan voor den dag te komen. Men kan eigenlijk zeggen, dat het constitutionalismus in Hanover nog slechts in naam bestaat. — Wat de Deensch-Duitsche kwestie betreft, hebben de drie groote mogendheden, die niet regtstreeks betrokken zijn in het tusschen Duitschland en Denemarken bestaande geschil, zich tot de kabinetten van Weenen en Berlijn gewend, ten einde bekend te worden gemaakt met de maatregelen die ten aanzien van Denemarken zullen worden genomen, waar bij deze mogendheden thans den wensch uitdrukken, dat geen inbreuk zou worden gemaakt op de onafhankelijkheid en integriteit der Deensche monarchie. Men zegt dat door beide genoemde mogendheden daarop een geruststellend antwoord gegeven is.

Volgens berigten uit Polen heeft aldaar de concentratie van een zeer groot aantal troepen plaats. Hoewel men deze zamentrekking van eene groote militaire magt in verband brengt met de verwachte komst des keizers in Polen, tegen de maand Augustus, zoo laat zij echter niet na, hier en daar eenige bezorgheid in te boezemen, te meer daar de verhouding tegenover Oostenrijk hoe langs zoo ongunstiger wordt.

De berigten, te Konstantinopel uit de meeste provincien ontvangen, gewagen alle van eene gisting onder de Christenen. De dweepzucht der Turken veroorzaakt der regering groote ongelegenheden en doet nieuwe verwikkelingen vreezen.

De Oostenrijksche internuntius, de heer v. Prokesch Osten, spoort de Porte tot onberaden en hevige maatregelen aan. Laatstgemelde had een oogenblik besloten om offensief te werk te gaan jegens Montenegro; maar zij is tot gematigder gevoelens teruggekeerd. Zij hoopt dat de tegenwoordigheid van eene talrijke krijgsmagt in de Herzegowina gunstig voor haar zal werken op de diplomatieke schikkingen.

Met den finantieelen staat van zaken in Turkije is het droevig gesteld. De minister van finantien heeft herhaaldelijk bijeenkomsten met de voornaamste bankiers.

Eene epidemie, die gezegd wordt de pest te zijn, is te Bengazi en op de kusten van Barbarije uitgebroken.

In den toestand van Candia is weinig verandering gekomen. De Christenen behouden hunne positien; de hun aangeboden concessien schijnen onvoldoende te zijn. Onder de Turken, die aangezet worden door de kuiperijen van Vely pacha, heerscht eene groote gisting. Zij moeten het plan gehad hebben eene algemeene slagting onder de Christenen aan te rigten. Doch dit ontwerp is verijdeld door Hussein-pacha, die Vely-pacha's ontslag te Konstantinopel heeft bewerkt, door zijne knevelarijen en afpersingen aan het licht te brengen.

ENGELAND.

Den derden Junij zoude de voornaamste dag zijn der Ascot races, en was bij die gelegenheid het station te Windsor van de Great Western Spoorweg het tooneel van eene zeer aardige scène, die de vrolijkheid onder de menigte der toeschouwers, die naar de wedrennen waren zamengestroomd op dien dag, niet weinig verhoogde. — Toen de spoortrein Londen zoude verlaten, waren daarbij, als gewoonlijk, een aantal policiedienaren tegenwoordig, die een buitengewoon groot aantal van de langvingerige gemeente opmerkten, die zich mede naar de Ascot races begaven, natuurlijk om daar in het gedrang hun beroep uitteoefenen. De policiedienaren, die overal in Londen, en vooral bij zulke gelegenheden, veel hebben intebrengen, wisten het ongemerkt zóó te rigten dat de heeren zakkerollers allen in denzelfden wagen kwamen te zitten en naauwelijks had zich de trein in beweging gesteld of de telegraaf bragt het berigt aan de policie te Windsor van den aard der bezoekers, die zij te wachten waren, met aanduiding van den wagen, waarin zij gezeten waren. — Zoodra nu de trein te Windsor aan het station stilhield, was de bewuste wagen door een legertje van policiedienaren omringd die, zonder zich bekend te maken, door hun opdringen beletten dat, niettegenstaande de wanhopige pogingen der aldus opgeslotenen, de portieren des wagens geopend werden, tot dat alle andere passagiers behoorlijk afgestapt, en buiten het stationsgebouw waren.

Toen echter de baan schoon was, werd hun de vrijheid gelaten om ook aftestappen, en werden zij tevens zeer beleefd onderrigt dat het hun vrijstond, om des verkiezende naar Londen terug te keeren of te Windsor te blijven, waar zij allen thans wel bekend waren. — De meesten keerden echter dadelijk naar Londen terug, weinig tevreden dat hun zóó de loef was afgestoken.

FRANKRIJK.

Te Neuilly nabij Parijs werd op den 1sten Junij in de Chapelle de St. Ferdinand eene dienst gevierd voor de rust der ziele van de hertogin van Orleans. — Men had zich genoodzaakt gezien om bij deze gelegenheid tot eene kleine list toevlugt te nemen. — De Hervormde kerk, waartoe de overledene Hertogin behoorde, heeft onder hare ceremonien geene diensten van dien aard, en het was zeer twijfelachtig of de aartsbisschop zijne toestemming zoude geven, wanneer die gevraagd werd voor de lijkdienst of uitvaart van iemand die niet tot zijne kerk behoorde. Ten einde dus alle moeijelijkheden te voorkomen werd in de uitnoodigingen ter bijwoning der plegtigheid geschreven, dat de dienst zoude zijn voor de overledene leden der Orleans familie, die allen met uitzondering alleen der Hertogin tot de Roomsche kerk behoorden; de dienst echter was uitsluitend ten behoeve der Hertogin van Orleans. Onder andere aanzienlijke personen die mede tegenwoordig waren, om den cijns hunner eerbied aan de gevallen Koninklijke familie te betalen, zag men de H. H. Thiers, Guizot, Duchatel, Cousin, Villemain, Mignet, Passy, de beide Dupins enz. De dames, die in groo ten getale aanwezig waren, hadden zich alle in diepen rouw gekleed. — Opmerkelijk was de tegenwoordigheid van onderscheidene republikeinsch gezinden: men zegt dat de Heer Montalembert zeker daar zoude geweest zijn indien zijne afwezigheid zulks niet had onmogelijk gemaakt. — De Heer Vatimesnil was de eenigste legitimist die bij de dienst tegenwoordig was en men merkte een chasseur de Vincennes in volle uniform op. De policie verzette zich niet tegen de uitdeeling van medailles, waarop de beeldtenissen des Hertogs en der Hertogin van Orleans stonden en die aan de deur der kapel werden uitgereikt aan allen die, na afloop der plegtigheid, het gebouw verlieten. Meer dan 3000 parsonen schreven hunne namen in een daartoe nedergelegd register.

JAMES BROOKE.

Toen in het jaar 1838 de man, wiens naam hierboven staat, zich als gelukzoeker naar Indie begaf, was hij 35 jaren oud. Hij was in dienst der Britsche Oost-Indische Compagnie geweest, maar het geluk van Raffles, verworven door laagheden en intrigues, door stoutmoedige waagstukken, door veel zelfloof, edoch door onmiskenbare bekwaamheden ondersteund, had bij hem het brandende verlangen doen geboren worden, even als dezen in Indie eene groote rol spelen. Daarom was hij naar Engeland gegaan, waar hij er in geslaagd was, eenige mannen te vinden die hem van geld en crediet voorzagen om zijne plannen uit te voeren. Hij liet dienvolgens in Engeland vermogende vrienden achter, die ook, eigen voordeelshalve, gereed waren, zoodra daartoe de tijd zou geboren zijn, de loftrompet voor den avanturier te steken.

Door grootspraak en vleijerij gelukte het hem te Singapore, den handelstand voor zich in te nemen. Hij zoude door de hulpmiddelen, welke hem ten dienste stonden den Britschen handel in den Indischen Archipel nieuwe en belangrijke débouchés bezorgen. Hij stond daarbij aan het hoofd van eene bemanning, waarop hij rekenen kon, en voerde bevel over een snelzeilend jagt, gewapend met zes zesponders en overvloed van klein geweer, en had zich bovendien de vergunning weten te verschaffen om eene vlag te voeren als behoorde het schip tot de koninklijke marine. Over welke voordeelen kon de ondernemende Brooke niet beschikken!

Waar hij, van Singapore vertrekkende, den steven wendde bleef geheim, en welke plaatsen hij op Celebes en elders heeft bezocht, is niet ter algemeene kennis gekomen; evenmin naar het schijnt bij het Nederl. Indisch bewind bekend geworden. In den zomer van 1839 kwam hij ook te Sarawak om den Broenischen Prins Hassim Radja-Moeda (plaatsvervangend radja) van wege den Sultan van Broeni, een bezoek te brengen. Hoe hij het er op toegelegd had, om dien vorst voor zich in te nemen, en tevens dien man een hoogen dunk van zich zelven in te boezenen, kan blijken uit zijne eigene aanteekening (1). Ook blijkt hoe hij reeds destijds zijn best gedaan heeft, om Nederland te benadeelen. Hij legt namelijk den Radja de vraag in den mond, welke van de beide natien, de Engelsche of de Nederlandsche, de kat en welke de rot was? Het laat zich wel begrijpen dat, volgens zijn antwoord, de Engelsche natie, de kat was. Een verblijf te Sarawak en een bezoek van de naburige rivieren en spruiten, dat ruim twee maanden duurde, bleef natuurlijk niet ongebruikt, om de voortbrengselen van het land en de omwonende volkstammen te leeren kennen. De genegenheid van den Radja-Moeda wist hij te verwerven, en tevens inzage te erlangen hoe gering diens hulpmiddelen waren.

Te Singapore teruggekomen, weidde Brooke uit in den lof van de vruchtbaarheid van het landschap, in de bogt tusschen Kaap Datoe en Kaap Sirak gelegen, sprak van de sago, rijst en notenmuskaat, in overvloed aldaar voort te brengen, van de houtsoorten voor scheepsbouw, van de rottan en aloë, alsmede van het goud, tin, spiesglas en andere rijkdommen, welke de aarde aldaar in haren schoot verbergt. Langs de Matoetaba of Sarawak-rivier en de Batang-Loepar zou hij een voordeeligen handel met de inlandsche stammen daarstellen en een nieuw débouché voor Singapore openen.

Op nieuw doorkruiste de avanturier onderscheidene gedeelten van den Indischen archipel, waagde het zelfs een bezoek te brengen te Bonthain en te Boelekomba op de zuidkust van Celebes, alwaar hij met voorkomenheid door de Nederlandsche officieren werd ontvangen. Geene plek scheen hem evenwel zoo geschikt voor zijne plannen als het bereids bezochte Sarawak, waar hij hoop voedde met Prins Hassim te zullen slagen, en waar hij, als gelegen aan het vaarwater van Singapore naar China, een bezoek van Engelsche kruisers of koopvaardijschepen kon te gemoet zien.

Brooke kwam op het einde van Augustus 1840 te Sarawak terug, werd vriendschappelijk door den Radja Moeda ontvangen en vernam spoedig hoe die vorst de Dajakkers, hooger op de rivier te Puijawang gevestigd, nog niet had ten onder gebragt of met hen in oorlog was. Nu was er een vooruitzigt om zijn doel te bereiken. Met hulp te beloven en te weigeren, met aan de vijandelijkheden deel te nemen en zich weder terug te trekken, gelukte het hem Prins Hassim geheel naar zijn wil te buigen. De bijzonderheden, van dien oorlog lezende (2), verneemt men hoe weinig die oorlog te beduiden had. Toen het er eindelijk toe kwam om de werken, door de opstandelingen aangelegd, te vermeesteren, deden een paar stukken geschut van het jagt en de geweren der Engelschen wonderen. Men kan met waarheid zeggen dat het eene reemlooze overwinning was. Tot Brooke's eer moet gezegd worden, dat hij, natuurlijk ingevolge zijn eigene getuigenis, het leven der overwonnenen wist te doen sparen. Den 20sten December 1840 was de oorlog afgeloopen.

Maar de sluwe Engelschman had wel zorg gedragen, zich eene belooning te bedingen. De Radja-Moeda had hem in zijne benaauwdheid toegezegd, hem de landschappen Sinjawang en Sarawak, „met de regering en den handel" te zullen schenken. Brooke voegt er in zijn dagboek bij. (D. I, bl. 183). „Ik kon dit geschenk op het oogenblik verkregen hebben, doch ik verkoos uitstel." De zaak bleef vooreerst onafgedaan, en tot later verschoven. Brooke vertrok op nieuw naar Singapore, om voor Prins Hassim een aantal goederen mede te brengen. Dit gebeurde eenige maanden later, maar de man die zich reeds als de vorst van die landschappen beschouwde, bragt nog een schoener en een grooter aantal manschappen mede.

Het geluk diende hem, door het berigt dat te Braunie eenige Engelsche schipbreukelingen gevangen gehouden werden. Zijn jagt zond hij daar heen, doch vruchteloos; de andere bodem ging naar Singapore en werd weinige dagen na zijne terugkomst gevolgd door eene gewapende

(1) Zie Keppel. *Togten naar Borneo van Jacob Brooke. D.* I *blz* 7, 32 *en verder.*
(2) *Hetzelfde werk. D.* I, *bls.* 154—199.

1 à $41\frac{1}{2}$ c., kav. 2 à 42 c., kav. 3 à $41\frac{1}{2}$ c., kav. 4 à $41\frac{1}{2}$ c., kav. 5 à 34 c., kav. 6 *a* 27 c., kav. 7 *a* 17 c.

Partij van 301 stuks *dito dito*: Kav, 8 *a* $43\frac{1}{2}$ c., kav. 9 *a* $43\frac{1}{2}$ c., kav. 10 *a* 31 c., kav. 11, 19 stuks *Buffel*huiden, *a* 16 c. Buitendien werden den 24sten Junij in veiling verkocht 257 stuks besch. *Samarang Runder-* tot 26 *a* 36 c., en uit de hand 644 stuks *Java Runder-*. aangevoerd per het schip *Archer* van Rangoon: 1190 stuks *Runder*-Huiden; per *Louise Maria*; 200 *Buffel-*, per *Prinses Sophia* (via Rotterd.); 300 *dito* per *Agnetha*, 1000 *Runder-* en 1001 *Buffel-*, per *Tasmania*, 481 *Runder-* en 684 *Buffel*, per *Alcijone* 630 stuks diverse.

Hoorns. Bij de N. H. M. zijn bij inschrijving tot fiksche prijzen toegewezen, 10,855 st. *Kaapsche* en 1481 st *Buenos-Ayres.*

Indigo voortdurend in eene zeer gunstige stemming; in de afgeloopen week hebben 80 k., meest part. aanvoer, in dezelfde verhouding als de laatste afdoeningen, nemers gevonden, en wordt datgene, wat tot dien prijs aan de markt komt, gaarne genomen.

Cochenille. Van de aan de markt zijnde 238 k. *Java*, part aanvoer, werden 130 k. met eene verhooging op de veilingsprijzen verhandeld en blijft het restant nog zoo te koop.

Tin. In *Banca* gingen sedert onze vorige alleen kleinigheden tot *f* 67 om; terwijl zich de vraag geheel op de N. H. M. veiling concentreerde, tengevolge waarvan heden het geheel der daarin aangebodene kwantiteit grif koopers vond tot *f* 68 à *f* 70, *f* 68 20 dooreen, en zelfs tot deze prijzen de orders 15 pCt. grooter waren dan de geveilde hoeveelheid, zoodat alle koopers zich een korting van 15 pCt. moesten getroosten.

Droogerijen nog altijd in gedrukte stemming. Den 9den dezer zullen bij inschrijving worden aangeboden 100 kn. *Japansche* was en den 12den dezer 100 kn. *dito*, aangevoerd per *Balder* van Batavia. Verder zullen den 22sten dezer worden verkocht 150 kn *Japansche* was in entr., 40 kn. (inhoudende 1000 fleschen) Cajaputolie en 11 kn. Arrowroot, beiden in cons., direct van Batavia aangebragt per schepen *Palembang* en *Osiris*.

Arak in voortdurend flaauwe stemming. Tot geheime doch zeker zeer lage prijzen werden afgedaan:

40 leggers *Batavia*, per *Henrietta Maria* en
100 " " " *Louisa Maria*, men gist *f* 115.

Zeetijdingen.

Brouwershaven.

Aangekomen.

26 Junij *Jan Daniel*, Hagers, van Batavia; 28 Junij *Alblasserwaard*, van Lindern; *Shakespeare*, Fechter, van Banjoewangie.

Vertrokken.

4 Julij. *Columbia*, Sempke, naar New-York.

Hellevoet.

Aangekomen.

26 Junij. *Waalstroom*, Mellink, van Padang; *Benin*, Mulder Drenth, Kust van Guinea; *Clara Heckmann*, Heckmann, van New-York; 27 Junij. *Joh Maria*, Sissing van Banjoewangie; 29 Junij. *Carlsbad*, Fahraus, van Soerabaya; *Laura*, Wilmsen, van New-York; 1 Julij. *Scotia*, Miskelly, van Baltimore; 5 Julij. *Friedrich VII*, Petersen, van Bahia.

Vertrokken.

27 Junij. *Gitana*, Schots, Westkust van Afrika, 28 Junij. *Scuburg*, Evers, naar Batavia; *Jacobus*, van Loon, naar Rio-Janeiro (via Cardiff); *Edouard Marie*, Remmers, naar Kaap de G. Hoop (via Cardiff); 6 Julij *Louis Meijer*, Hazewinkel, naar Batavia; *Hero*, Stafford, naar New-York; *Charles Ward*, Goult, naar Boston; 7 Julij. *Joh. Lodewijk*, van der Waal, naar Batavia; *Joh. With.*, Tiermau, naar New-York; *Amerika*, Schoenmaker, naar Boston.

Zeilklaar.

7 Julij. *Eva Johanna*, de Boer; *Copernicus*, Visser; *Anna*, Dabroek; *Pres. Plate*, Harten, allen naar Batavia; *Canton*, Tweehuys, naar Kaap de G. Hoop (via Swansea).

Texel.

Aangekomen.

25 Junij. *Agnetha*, Jonker, van Batavia; *Henriette Maria*, de Boer, van Bomb.; 26 Junij. *Tasmania*, Jonker, van Padang; 27 Junij. *Alcyone*, Haacke, van Padang; *Osiris*, Cramer; *Watergeus*, Kramer; *Galilei*, Kock, *Prins Veldmaarsch.*, Immink, allen van Banjoewangie; *Julie Claire*, van Oosteroom, van Tjilatjap; *Diana*, Hofker; *Jeanne Adriane*, Franken; *Noord-Holland*, Sirgger qq., allen van Suriname; 29 *Anna Digna*, Onman; *Pieter Schoenmakers*, van Varelen, van Banjoewangie; 3 Julij. *Cathadin*, Amsburg, van Dariën; *Jonkv. Geertrui*, Bouwen, van Old-Calabar.

Vertrokken.

25 Judij. *Theod. Machtelda*, Boelhouwer; *Ardjoeno*, Rapp; *Willem Daniel*, de Meester, allen naar Batavia; 28 Junij *Preciosa*, Dohl, naar N. Amerika; 4 Julij. *Gezusters*, Fisscher, naar Macasser; *Jeannette Agatha*, Cleijndert, naar Samarang; *Josephine Bernhardine*, Bos, *Cath. Elizabeth*, Zuiderduin, naar Suriname; *Curacao*, Wolking, naar Curacao; *Amicitia*, Wijgers, naar New-York.

Zeilklaar.

7 Junij. *Dionysia Catharina*, van den Sprenckel; *Susanna*, Kaleshoek; *Nieuwland*, Pot, allen naar Batavia; 4 Julij. *Gezusters*, Bik, *Burg. v. Rheenen*, van Kuffeler, naar Batavia, *Oregon*, Porter, naar New-York, *Eppo Hendrik*, Schut, naar Philadelphia.

Vlissingen.

Aangekomen.

26 Junij. *Westkappelle*, Crucq qq, van Batavia, *Jantje Meijer*, de Jong, van Buenos-Ayros, 5 Julij *Paulina*, Post, naar Probolingo.

Vertrokken.

2 Julij Z. M. brik *Attalante*, komm. Hackstroh, naar Schotland.

Zeilklaar.

5 Julij. Z. M. fregat *de Ruyter*, komm. du Cloux naar Oost-Indie.

Aangekomen Passagiers.

Van **Java**:

Per *Jan Daniel*, kapt. Hagers: De wel-eerw. heer ds. van Hengel en familie; de jonge heeren F. Leijsius en F. Bik.

Per *Pieter Schoenmakers*, kapt. van Varelen: De heer F. J. Terborgh Franck.

Per *Anna Digna*, kapt. Onman: Ds. B. Matthes met 2 kinderen, de heer J. Trip en kapt. Dekker met familie en twee jonge heeren Bisschoff van Heemskerk, mevr. Scheltema en 5 kinderen.

Per *Osiris*, kapt. Cramer: De heeren Doerleben, Harreveld, Polak en familie.

Per *Julie Claire*, kapt. van Oosteroom: De heer D. F. Sluyter en Jav. bediende.

Per *Prins Veldmaarschalk*, kapt. Immink; De heer N. J. Herwijk.

Per *Watergeus*, kapt. Kramer: De heer D. H. R. van Gelder, echtgen. en 5 kinderen.

Per *Agnetha*, kapt. Jonker: De heer R. J. Stok, echtg. en 7 kinderen; mej. C. Stok; de heer C. J. van Bueren; jonge heer A. Plate en 2 Jav. bedienden.

Van **Padang**:

Per *Tasmania*, kapt. Jonker: De luit. der inf. C. G. Veenhuysen.

Vertrokken Passagiers.

Naar **Java**:

Per *Willem Daniel*, kapt de Meester: De heer A. Graadt van Roggen.

Per *Jeannette & Agatha*, kapt. Cleijndert; De heer van Dommelen, echtgen. en 4 kinderen, en mejufvr. van Dapperen.

GEBOORTEN, HUWELIJKEN EN STERFGEVALLEN.

Bevallen:

S. A. Kellerman geb. Neijs. Z. Willem I 18 Julij. — J. S. W. Ketting Olwier geb. van Lelijveld. Z Samarang 22 Julij. — J. F. de Sturler geb. Dinger. D. Koedoes 11 Augustus. — De echtgenoote van R. P. Hagenaar. D. Batavia 11 Augustus. — O. s' Jacob geb. de Stuers. Z. Batavia 14 Augustus. — J. D. van Andel geb. Godefroij. Z. Batavia 15 Augustus. — De echtgenoote van J. F. Couvée. Z. Samarang 19 Augustus. — De echtgenoote van C. O Schäftlein. Z. Samarang 19 Augustus. — F. J. Baud geb. Gehret. Z. Soerabaija 17 Augustus.

Getrouwd:

H. W. N. M. de Graauw met H. W. J. de Bruijn. Soeracarta 2 Augustus.

Overleden:

J. van der Laan. Djocjacarta 4 Augustus. — Dr. H. Straus Frankfort a/m. — Het kindje van Mr. J. A. van der Chijs. Batavia 18 Augustus. — J. A. Martens geb. Mulder. Soerabaija 12 Augustus.

VERTREKKENDE PERSONEN.

A. A. Schaap.— J. H. van Wijngaarden.— R. Deschaux.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum.		Vag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerders.	Van
Augustus	21	Deensche	Aalborg.	J. P. Tolkman.	Batavia.
"	—	Nederl. Ind.	Krabbe.	Mardam.	Pasoeroean.
"	23	Nederlandsche	Economist.	S. C. J. Olivier.	Macao.
"	—	Netderl. Ind.	Fathool Madjiet.	Said S. b. Awab Djakim	Batavia.
"	—	" "	Abbool Hassim	" Achmat b. Abd. Rachm. Alkatrie.	Pontianak.
"	—	" "	Sarie Elmashoor.	Djamal.	Banjermassing.
"	—	" "	Pella.	Jono.	Pasoeroeang.
"	—	" "	Stoomschip Ambon.	F. A. B. Hugenholts.	Batavia.
"	—	" "	So-Ootdin.	D. F. Varkevisser.	Samarang.
"	—	Engelsche	Amelia Breillat.	J. Morris.	Sydney.
"	24	Nederl. Ind.	Little Tot.	Kajtoong.	Pasoeroeang.
"	—	" "	Lamoerie.	J. van Zalen.	Balie,

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerders.	Naar.
Augustus	21	Z. M.	Banda.	Luit.-ter-zee 1 kl A. Hoek.	Koerstellende om de West.
"	22	Nederl. Ind.	Little Tot.	Katjoong.	Pasoeroean.
"	23	" "	Hoksing.	Ho Boenting.	Riouw.
"	24	Engelsche	Fannij Fisher.	W. Sullwan.	Sydney.
"	—	Nederl. Ind.	Lie Tjientik.	J. Worthington.	Padang via Batavia.
"	—	" "	Bella.	Jono.	Grissee.

In lading liggende Schepen te Soerabaya.

Vag.	Namen der Schepen	Gezagvoerders	Bestemming	Agenten
Nederlandsche	Alcor.	F. J. van Oppen.	Onbepaald.	Fraser Eaton & Co.
Fransche	Marie Gabrielle.	Ropers.	Frankrijk.	" " " "
Engelsche	Amelia Breillat.	Morris.	Australie.	" " " "
Amerikaansche	Escort.	Pepper.	Ter bevrachting.	" " " "
Nederlandsche	Johannes Henricus Ferdinand.	Lodewijks.	Golf van Perzie.	" " " "
"	Schoon Verbond.	Borcherts.	Nederland.	Schimmelpenninck & Co.
"	Stad Utrecht.	Jaski.	Nederland.	" " "
"	Elisabeth Antonia.	Jansen.	"	" " "
"	Colombine.	Malbran.	"	" " "
"	Metalen Kruis.	Zuurdeeg.	"	" " "
"	Zaanstroom.	Schaap.	"	" " "
Engelsche	Thames.	M. Luckse.	Amsterdam.	McMillan Marten & Co.
Ned. Ind.	Lie Tjin Tik.	Tjia Oen Tap.	In reparatie.	" " " "
Nederlandsche	Bantam.	B. G. van der Bolck.	Onbepaald.	Ruyl Cramer & Co.
Nederlandsche	Anna Maria Wilhelmina.	Jansen.	Nederland	B. Kopersmit " "
Ned. Ind.	Stoomschip Menado.	A. Couteron.	De Moluccos.	" " " "
" "	" Macassar.	Smith.	Onbepaald.	" " " "
Nederlandsche	Economist.	J. C. S. Olivier.	Amsterdam	P. Kervel " "

Aangekomen Passagiers.

Met de Ned. Ind. bark *Abbool Hossim*, de heer G H. A. Klerks en familie.— Met de Ned. Ind. bark *Sarie Elmashoor*, Z M. troepen.— Met het Ned. Ind. stoomschip *Ambon*, de heeren Baron van Reede van Oudtshoorn en fam. de Ruiter, mevr. Wilkens; Z. M troepen en bannelingen.— Met de Ned Ind. brik *So-Ootdin*, de heer de la Croix en echtgenoote.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Z M. wachtschip Batavia; de stoomschepen Madura, Gedeh en Ardjoeno; de schepen Schoon Verbond, Dominion, Thames, Marie Gabrielle, de Stad Utrecht, Al Oosmanie, Elizabeth Anthonia, Agamemnon, Wassenaar, Gana Salim, Metalen Kruis, Zaanstroom en Aalborg; de stoomschepen Banda, Makasser, Menado en Ambon; de barken Fathal Ma-ân, Saijan Maskoor, Goansien, Johannes Hendrikus Ferdinand, Alcor, Joedul Barie, Colombine, Fanny Fisher, Crouch Brothers, Ana Serie, Bacht Mastora, L'Amitié, Attiat Toolbarie, Economist, Fathool Madjiet, Abbool Hassim en Sarie Elmashoor; de brikken Bantam, So-Ootdin en Amelia Breillat; de schoeners Bientang Timor, Sarie Tengaroong, Hiatlie en Anna Maria Wilhelmina; de kotter Little Tot.

PASOEROEAN.

AANGEKOMEN.

19 Augustus. De Ned. Ind. kotter *Krabbe*, gezagv. Mardam, van Soerabaija.

VERTROKKEN.

20 Augustus. De Ned. Ind. kotter *Krabbe*. gezagv. Mardam, naar Soerabaija.

21 Augustus. De Ned. Ind. kotter *Bella*, gezagv. Jono, naar Soerabaija.

Aan- en Uitvoer te Soerabaya van den 23sten tot en met den 25sten Augustus 1858.

AANVOER.

Van Bandjarmassing per de Ned. Ind. bark *Sarie Elmasseor*, gez Djamal agent Gezagvoerder.

11700 bossen bindrotting, 1800 stuks maloekoe matten, 4800 stuks kadjangmatten, 72 picols zw. dammar, 30 stuks planken.

Van Macao per het Nederl schip *Economist*, gezagv. J. Olivier, agenten W. W. Cook & Co.

6000 spaansche matten, Gezagvoerder.

Van Balie per de Ned. Ind. schoener *Lamoensie*, gezagv. J. van Linglen, agent Gezagvoerder.

40 picols was, 300 picols wilde noten, Order.

Van Samarang per de Ned. Ind. brik *So-ootdin*, gezagv. Varkevisser, agent Gezagvoerder.

20 picols tamarinde, Order.

Van Sydney per het Eng. schip *Amalia Breitlat* gezagv. J. Morris, agenten Fraser Eaton & Co.

1440 picols steenkolen, Fraser Eaton & Co.

Van Batavia per het Ned. Ind. stoomschip *Ambon*, gezagv. Hugenholtz, agenten B. Kopersmit & Co.

125 vaatjes boter, 1 kist regaal, 19 kisten diverse provisien, 1 kist sigaren, 2 kisten champagne, 10 kisten koopmanschappen, 22 collies manufacturen en kleinigheden, diverse personen en eenige goederen, bestemd voor de Moluccos.

UITVOER.

Naar Sydney per het Eng schip *Fanny Fisher*, gezagv. Sullwan. $4635\frac{98}{100}$ picols rijst, McMillan Marten & Co.

Naar Batavia per het Eng. schip *Sea Bird* thans hernd. *Lietjie Tik*, gezagv. J. Worthington.

202 stuks leksteenen, 6 vaatjes rood aarde, 9 vaten gez. spek, 1 kist schilderij, McMillan Marten & Co; 13 kisten inhd. lijnwaden, 1 kist wasdoek en kleinigheden, W. W. Cook & Co.

Marktprijzen.

SUIKER No. 16 per picol *f* 16.—
KOFFIJ per picol *f* 28.—
RIJST (CARGA) per koijang *f* 105 à *f* 110.—
Id. (WITTE) " " *f* 125 à *f* 150.—
KOEHUIDEN per 100 st.
ARAK per legger. Nominaal.
OLIE (KLAPPER).
OLIE (KATJANG).
KADJANG MATTEN.
ROTTING *f* $6\frac{1}{2}$ à *f* 7.—
WISSELKOERS 97% à 98%.

PROTESTANTSCHE EEREDIENST.

Zondag 29 Augustus 1858, 's morgens ten half 9 ure.

Ds. MOUNIER.

ROOMSCH-KATHOLIEKE EEREDIENST.

Zondag 29 Augustus 1858, 's morgens ten half 9 ure.

De inteekening in Nederland kan geschieden bij M. WIJT & Z. te *Rotterdam*, bij L. VAN BAKKENES & Co te *Amsterdam* en W. J. VAN HAREN NOMAN te *Leiden*.

GEDRUKT BIJ E. FUHRI & CO TE SOERABAYA.